

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta pedagogická
Katedra geografie

Bakalářská práce

Religiózní struktura obyvatel jižní Moravy

Vypracoval: Michaela Vránová
Vedoucí práce: doc. RNDr. Dagmar Popjaková, PhD.

České Budějovice 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně, na základě pokynů a rad vedoucího, s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

.....
Michaela Vránová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce paní doc. RNDr. Dagmar Popjakové, PhD., za její cenné rady, informace, materiály a připomínky, které mi během vypracování této bakalářské práce poskytla.

Anotace

VRÁNOVÁ, M. (2014): Religiózní struktura obyvatel jižní Moravy. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra geografie

Bakalářská práce se zabývá náboženskou strukturou jižní Moravy. Cílem této práce je analyzovat a popsat příslušnost obyvatel k církvím a náboženským společnostem. Analýza je provedena na úrovni okresů Jihomoravského kraje, v krátkosti je nastíněna situace i v ORP. Data jsou získávána z Českého statistického úřadu ze Sčítání 2011. Pro určení vývoje religiόzní struktury jsou data porovnávána s daty ze Sčítání 2001. Výsledky zkoumání jsou doplněny o grafy, tabulky a mapy.

Klíčová slova: míra religiozity, religiόzní struktura, církve, náboženské společnosti, náboženské vyznání

Abstract

VRÁNOVÁ, M. (2014): Religious structure of the population of South Moravian. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of education, Department of Geography

Bachelor thesis deals with the religion structure of the South Moravian. The aim is to analyze and describe religion structure in this area. Analysis is performed at the South Moravian Region, district of this Region, and od smaller territorial unit. Compared are dates from Czech Statistical Office. In this thesis is compared dates from Census 2001 and 2011. This bachelor thesis elevace differences between different areas. It's complete by graphs, tables and maps.

Key words: degree of religiosity, religion structure, church, religion society, religious confesses

Obsah

1. ÚVOD	7
2. PŘEHLED LITERATURY.....	8
3. TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA A METODIKA PRÁCE.....	11
3.1. Základní pojmy	11
3.2. Použité metody	12
3.3. Metodika práce	12
4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE	14
5. PŘEHLED NÁBOŽENSTVÍ	16
5.1. Světová náboženství.....	16
5.2. Círky a náboženské skupiny působící v České republice a v Jihomoravském kraji.....	19
5.2.1. Křesťanské církve	19
5.2.2. Nekřesťanské církve	22
6. VÝVOJ A ANALÝZA RELIGIÓZNÍ STRUKTURY JIHOMORAVSKÉHO KRAJE	24
6.1. Vývoj religiozity na území Jihomoravského kraje.....	24
6.2. Religiózní struktury obyvatel Jihomoravského kraje podle SLDB 2011.....	26
6.2.1. Náboženská víra obyvatel Jihomoravského kraje podle SLDB 2011	29
7. SHRNUÍ	41
8. ZÁVĚR	43
SEZNAM LITERATURY	45
Citovaná literatura.....	45
SEZNAM PŘÍLOH	49

1. ÚVOD

Náboženství je fenomén, který nás provází v běžném životě odnepaměti. Většinu lidí náboženství ovlivňuje, aniž by si to uvědomovali. Především v kulturním životě se s náboženstvím setkáváme téměř dennodenně. Po celém světě lidé slaví křesťanské svátky v různých modifikacích. Z historického hlediska mělo náboženství vliv na utváření všech světových kultur. V dnešním moderním světě je náboženství spíše součástí životního stylu a podléhá trendům. Velké tradiční náboženské proudy nejsou výrazně ovlivňovány trendy a módou v životním stylu. Ovlivněné popularitou jsou především méně známé myšlenkové proudy. A stejně jako se vyvíjí a mění počet obyvatel, spolu s tím se mění a vyvíjí i diferenciací struktury populace.

Cílem této práce je deskripce údajů a analýza prostorové diferenciací obyvatel na území Jihomoravského kraje z hlediska religiózní struktury za pomoci statistických údajů z posledních dvou censů a také vytvoření bilance okresů Jihomoravského kraje. Analyzovaná data budou doplněna grafy a tabulkami a budou také kartograficky znázorněné.

Hypotézy:

- Při analýze náboženské struktury můžeme očekávat, že vyšší míra religiozity v Jihomoravském kraji bude spíše situována do malých obcí, kde žije starší obyvatelstvo, než do velkých industrializovaných měst.
- Dále můžeme očekávat, že bude zaznamenán úbytek počtu věřících na celém území Jihomoravského kraje mezi Sčítáními 2001 a Sčítáním v roce 2011, můžeme očekávat, že zde bude znatelný proces sekularizace (Hamplová, 2000).
- Můžeme očekávat mírný pokles počtu věřících u tradičních velkých církví a naopak mírný nárůst věřících menších církví nebo náboženských skupin (Srb A. A., 1994).

2. PŘEHLED LITERATURY

K základnímu porozumění problematiky je důležité si prostudovat literaturu, která se zabývá základních otázek, vysvětlení pojmů, základnímu vývoji religionistiky a náboženství v obecném pojetí. K dobrému pochopení této problematiky od starověkého náboženství Řecka a Říma přes středověké náboženství až po 19. století a vliv náboženství, jsem využila Horynův Úvod do religionistiky (Horyna, 1994). Pro další zodpovězení mých otázek a prohloubení poznatků o náboženství a třídění systémů v náboženství mi velmi dobře posloužila kniha Nástin religionistiky od autorů Hellera a Mrázka (1988). Dalším titulem, který se zabývá pojmem náboženství, hypotézami o původu náboženství a stručně shrnuje dějiny náboženství je Religionistika (Demjančuková, 1995). Časopis Religio, vycházející dvakrát do roka je jeden z odborných periodik, který se zabývá náboženstvím.

Další skupinou publikací byla tematicky zaměřená literatura a zabývala se konkrétními náboženstvími. Z historického hlediska se zabýval církevními dějinami Hanuš (Hanuš, 1999) v Pozvání ke studiu církevních dějin. V článku Havlíčka (Havlíček, 2007) se dozvíme o postavení pravoslavné církve a o její historii v českých zemích. Další pohled na historický vývoj křesťanství zpracovala Sandra Frankiel (Frankiel, 1996) v knize Křesťanství – Cesta spásy. Vznik a rozmach v dějinách křesťanské církve od počátku křesťanské církve až do 13. století, byl popsán v textu skript od Říčana a Molnára (Říčan, 2008). Další dílo, které se zabývá dějinami křesťanstvím, zejména pak katolickým vyznáním, jsou Malé církevní dějiny-Franzen (Franzen, 1995). Další publikací, zabývající se historickým vývojem křesťanství je od Šoltésze (Šoltéz, 1990), zde se ale zabývá především evangelickými církvemi v širším pojednání. Dlouhodobě přitahují zájem médií zejména netradiční či nová náboženství, sekty, atp. Sociologicko-popisný přístup v jejich zkoumání předkládá Dušan Lužný (Lužný, 1997) Enroth a kol. (Enroth, 1995) provádí sociologický průzkum a popis několika sekt vyznačujících se vymýváním mozků a srovnává jejich názory s křesťanským učením. Jako příklady uvádí Baháismus, Bhagaván Šrí Radžníš, Eckankar, est, Haré Kršna, Svědky Jehovovi, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Transcendentální meditaci nebo Církev sjednocení (Moonova sekta).

Vzhledem k tomu, že v České republice se setkáme zejména s křesťanstvím a jeho odnožemi, je nutné seznámit se s literaturou, která se zabývá křesťanstvím. Základní problematika týkající se křesťanství a jeho rozdělení je velice dobře vyložena v Encyklopedii

náboženských směrů v České republice od Vojtíška (Vojtíšek, 2004). Náboženství, která se vyskytují na území České republiky, jsou zde obecně popsány. Postupně jsou rozebrány jednotlivé proudy a frakce od katolické a evangelické až po spolky blížíící se k sektářským společenstvím jakou jsou například Svědci Jehovovi. Základní pojmy z náboženství jsou vysvětleny v publikaci Slovník náboženství (Eliade, 2001). Jak jsem již zmínila, v České republice se tkáme především s frakcemi křesťanství, a proto bylo nezbytné zařadit do přehledu literatury i Ratzingerův Úvod do křesťanství (Ratzinger, 1991). Zabývá se v něm otázkami samotné víry a podobou vyznání. Dílo Křesťanství- Cesta spásy (Frankiel, 1996)) poskytuje náhled do historie křesťanství a jeho vývoje z celosvětového hlediska. Sekty, kulty a alternativní náboženství. Další, kdo se zabývá problematikou sekt je například i publikace Malý slovník sekt- sekty a náboženská hnutí v kontextu tradičních církví (Funke, 1994). V této knize jsou obecně uvedeny dějiny, učení, organizace církve a její základní stanoviska, což je velice přínosné. Přínosem pro toto téma je i kniha Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společenství (Hrabal, 1998).

Předchozí kapitoly se zabývaly literaturou týkající se religiozity a náboženství a jeho směrů. Další částí je i literatura, která se týká demografie. Náboženství je ale bohužel dáváno do pozadí, kvůli jiným charakteristikám obyvatelstva jako je například úmrtnost, porodnost nebo věková struktura. Demografie spíše přináší jen strohé základní údaje o náboženství a případně i rozdělení, než náboženskou strukturu jako takovou. Mezi takové patří například kapitola o demografii a geografii obyvatelstva v Toušek, Kunc, Vystoupil, a kol. (2008) nebo Vystoupil, Tarabová (2004), Roubíček (1997) tyto publikace jsou tvořeny spíše jako základní demografické charakteristiky. Základy demografie Pavlík, Rychtaříková, Šubrtová (1986) popisují základní demografické charakteristiky a zmiňují se v kratší kapitole také i o etniku a náboženství. Důležité je také srovnání s minulými lety a to nám poskytuje periodikum Demografie od autorů Srba a Andrlého (1994) kde se zabývá změnou pohledu obyvatel na náboženství po dlouholetém vlivu komunistů a jejich radikálnímu přístupu k náboženství a také na obyvatelstvo, které nevyznává žádné náboženství a je zde přehledně zanalyzována věková skladba náboženských společností a církví. Pohled je také zaměřen na nejsilnější církve po listopadu 1989. Ačkoliv zde nenajdeme příliš mnoho informací o náboženské struktuře, je literatura věnovaná demografii přínosná především kvůli vymezení pojmům, vysvětlení problematik a také kvůli metodám sběru a použití dat. Již jsme zmiňovala Základy demografie (Pavlík, 1986) nebo také Demografie (nejen) pro demografy (2009) nápomocný

v této problematice nám může být i Mnohojazyčný demografický slovník (Pavlík Z. K., 2005) Mezi další důležité autory demografie a náboženství patří Pištora (1993)), který se v článku z časopisu Demografie zabývá územním rozložením religiozity a to nejen v Česku ale také i na Slovensku. Další článek v tomto periodiku se zabývá demografickou charakteristikou, vlivy socioekonomické situace a kultury obyvatel s odrazem v náboženství (Srb V. , 1997)

Podstatnější informace ale získáme z publikací, které se zabývají demograficko-geografickou analýzou. Většinu takovýchto dat získáme při sčítání lidí, domů a bytů. Podrobně řešené otázky podoby náboženství a vyhodnocení dat po SLDB v roce 1991 a také srovnání se SLDB z roku 1950 najdeme také v časopisu Demografie, autor článku je Kučera (1991) Další článek týkající se konkrétních dat v časopisu Demografie najdeme od autorů Srba a Andrlého (1994) a to přehled výsledků ze Sčítání lidí, domů a bytů z roku 1991 a také zanalyzují výsledný stav. Metody, jakým způsobem zjišťujeme demografické šetření o náboženském vyznání, zpracovala Morávková (2004) v článku Metodologie zjišťování náboženského vyznání při sčítání lidu, domů a bytů 2001. Další publikace zabývající se Metodikou šetření je zpracována v díle Demografické metody a analýzy- Demografie české a slovenské populace (Klufová, 2008). Důležitou součástí literatury vázané k danému tématu je literatura zabývající se geografii religii (Matlovič, 1997) a (Matlovič, 2001).

Zdrojem dat pro hlavní kapitulu, která se zabývá vývojem a analýzou náboženské struktury v Jihomoravském kraji byly výsledky Sčítání lidu, domů a bytů. Vhodná data, pro vypracování analýzy náboženské struktury pochází ze Sčítání 2001 a 2011, pro porovnání změn, které se udály v období mezi Sčítáními, byla data zpracována v dostačující míře (ČSÚ 2001, 2011).

3. TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA A METODIKA PRÁCE

Tato kapitola je rozdělena na tři části. První část práce je zaměřena na pojmy související s problematikou religiózní struktury obyvatel Jižní Moravy. Druhá část se zabývá použitými metodami, které jsou využity v této bakalářské práci. Třetí podkapitola se věnuje přímo metodice práce a popisu jednotlivých kapitol.

3.1. Základní pojmy

Pro správné pochopení problematiky náboženské struktury obyvatel je nutné vymezení základních pojmů, které souvisejí s daným tématem. Pojmy jsou abecedně seřazeny.

- Ateismus – je to víra v neexistenci nadpřirozených jevů. Ateista je člověk, který nevěří v existenci nadpřirozena (Roubíček, 1997).
- Církev – jde o formu náboženské organizace. Je to organizované společenství věřících. Funguje na principu vytvořené doktríny, forem obřadů a organizační struktury (Matlovič, 2001)
- Demografie - věda, která se zabývá procesem vývojem lidské populace, zejména strukturou, velikostí a vývojem populace, dále také například úmrtností, porodností. Zabývá se obecnými pravidly i specifickými jevy. Zdrojem dat pro demografii je Sčítání obyvatel, registr obyvatelstva, evidence přirozené měny. (Kalibová, 2009)
- Geografie religie – zkoumá spojitosti a vztahy aspektu náboženských systémů a krajinné sféry (Matlovič, 2001).
- Konfese/vyznání - postoj věřícího ve vztahu k Bohu či společenství, jehož podstata tkví ve víře v Boha. Opakem je člověk bez vyznání, neboli bezkonfesní, či bez náboženské příslušnosti (Kalibová, 2009).
- Míra religiozity – podíl obyvatel, kteří se hlásí k nějakému náboženskému vyznání k podílu obyvatel bez náboženského vyznání (Srb A. A., 1994).
- Religionistika – je kulturně-vědecká disciplína, která se zabývá jevy, procesy a skutečnostmi týkající se náboženství (Horyna, 1994).
- Sekularizace – proces zesvětštění, kdy dochází k postupnému úpadku náboženství a uvolňování církev tradic. Působí rozkladně, ale také i stimuluje vliv na vznik nových náboženství (Hamplová, 2000).

- Víra – je základní část náboženství, je to přesvědčení věřícího a přijímání transcendentní skutečnosti za pravdu. (Frankiel, 1996).

3.2. Použité metody

Jednotlivé kapitoly této práce jsou zpracovávány různými metodami. První použitou metodou byla metoda analýzy literatury, která byla určena pro proniknutí do problematiky religiózní struktury a náboženství celkově. Vzhledem k tomu, že se práce zaměřuje na porovnávání údajů, většina kapitol je založena na analýze a porovnávání dat, která jsou získávána z databáze Českého statistického úřadu ze Sčítání, metoda, která je použita v této části práce je srovnávací, neboli komparativní metoda. Postupy, které jsou použity při zpracování dat, jsou indukce, dedukce, syntéza nebo konkretizace a zobecňování. (Kubeš, 2011) Charakteristika území je vytvořena podle základní geografické metody geografického popisu území. Grafická část práce je vytvořena podle pravidel kartografických metod za pomoci kartogramů a kartodiagramů.

3.3. Metodika práce

Postup při zpracování analýzy náboženské struktury jižní Moravy se skládal z několika částí. Nejprve je ale nutné vymezení oblasti jižní Moravy, toto území je totožné s územím Jihomoravského kraje. Území je takto vymezené kvůli lepší porovnatelnosti dat z Českého statistického úřadu. Dále bylo nutné nastavit si možné hypotézy a cíle práce, které jsou nastíněny ve stručném úvodu. Dále bylo nutné prostudovat doporučenou literaturu. Literatura se zabývala několika různými podobory, které se týkají tématu bakalářské práce. V první části bylo třeba seznámit se literaturou, která se zabývala religionistikou a náboženstvím a historií religionistiky. V další části bylo třeba seznámit se s publikacemi, které se týkají jednotlivých náboženství a jejich rozšíření. Dále bylo třeba se seznámit s literaturou týkající se demografie a geografie religii. V poslední části studování literatury a dat bylo nutné prostudovat data z Českého statistického úřadu, nejdříve obecná data, týkající se obyvatelstva v rámci kraje a okresů Jihomoravského kraje. Dále bylo potřeba zanalyzovat údaje týkající se náboženství. K porovnání údajů za tento region bylo třeba seznámit se s daty ze Sčítání z roku 2001 a i za poslední Sčítání z roku 2011.

Dalším krokem nezbytným pro zpracování analýzy bylo uvést základní socioekonomickou a demografickou charakteristiku. Základní shrnutí bylo provedeno se zaměřením na obyvatelstvo, jehož složení má určující charakter pro religiózní strukturu Jihomoravského kraje. Zpracovávání charakteristiky bylo zaměřeno na socioekonomickou a

demografickou situaci v jednotlivých okresech. Zpracování charakteristiky okresů mělo za úkol vyzdvihnout diferenciaci mezi okresy Jihomoravského kraje a z toho plynoucí rozdíly religiózní struktury mezi jednotlivými okresy vybraného regionu.

Následující kapitola se zabývá základním dělením náboženství. Další podkapitoly se zabývají podrobnějším rozbořením geneze a charakteristiky vybraných světových náboženství. Další část této kapitoly se zaměřuje na církve a náboženské skupiny, které působí na území Jihočeského kraje, respektive České republiky. Dále je tato část rozdělena na podkapitoly, které církve rozdělují na církve založené na křesťanství a jejich následné dělení podle jednotlivých proudů na protestantské, katolické a pravoslavné církve. Druhá část podkapitoly stručně shrnuje nekřesťanské církve.

Hlavní kapitola analyzuje data zjištěná při SLDB 2001 a 2011. Nejdříve se zaměřuje na náboženskou strukturu Jihomoravského kraje z hlediska postavení v rámci České republiky. Popisuje míru religiozity a skladbu náboženství v porovnání s Českou republikou. Kromě deskripce míry religiozity se tato část kapitoly zaměřuje na podrobnější rozebrání třech nejvýznamnějších církví, které mají největší zastoupení mezi věřícími z hlediska porovnání počtu věřících v roce 2001 a v roce 2011 a také z hlediska míry zastoupení v náboženské struktuře Jihomoravského kraje a okresech a ORP Jihomoravského kraje. Mimo to se tato kapitola zaměří také na zajímavosti z oblasti složení náboženství na tomto území.

V závěru práce bude hodnocení dat a diferenciací okresů. Bude zde také kladen důraz na neobvyklé jevy a nuance. Kapitola bude zakončena zhodnocením nastavených hypotéz z úvodu.

Bakalářská práce je doplněna o grafy, tabulky a mapy, které vystihují situaci v současné náboženské struktuře s porovnáním s údaji ze Sčítání 2001.

4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Jihomoravský kraj se rozkládá na území jižní a zčásti i střední Moravy. Území Jihomoravského kraje je vymezeno pomocí okresů Blansko, Břeclav, Brno-město, Brno-venkov, Hodonín, Znojmo a okresem Vyškov. Na severu vybrané území sousedí s Pardubickým krajem, severovýchodní hranici tvoří hranice Olomouckého kraje, na východě se rozkládá Zlínský kraj. Na jihu sousedí Jihomoravský kraj s Rakouskem a Slovenskem. Západním sousedem tohoto kraje je kraj Vysočina. Spolu s krajem Vysočinou tvoří region soudržnosti NUTS 2 Jihovýchod. Rozloha Jihomoravského kraje činí 7 195 km². Touto rozlohou se kraj řadí na 4. místo velikosti krajů v České republice. Centrem Jihomoravského kraje je druhé největší město České republiky Brno (Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013).

Toto území je národnostně homogenní, žijí zde většinou obyvatelé národnosti české a moravské. Počet obyvatel tohoto kraje je 1 166 508. Z toho se k české národnosti hlásí 559 tisíc obyvatel a k moravské národnosti 254 tisíc obyvatel. V České republice je Jihomoravský kraj 3. nejlidnatějším krajem. Hustota zalidnění je 162 obyv./km², což je více, než je celorepublikový průměr (133 obyv./km²). V Jihomoravském kraji převažuje městské obyvatelstvo nad venkovským. Podíl městského obyvatelstva je 62,1% obyvatel. Počet obyvatel je ovlivňován především migračním přírůstkem. V roce 2012 přírůstek obyvatelstva z důvodu migrace činil 2 337 osob. Co se týče nezaměstnanosti, patří Jihomoravský kraj ke krajům s vyšší nezaměstnaností, nezaměstnanost kraje je i vyšší, než průměr České republiky. Míra nezaměstnanosti Jihomoravského kraje se pohybuje dlouhodobě nad 9 %. Na jedno volné pracovní místo v současné době připadá 29 uchazečů o zaměstnání. V tomto vybraném kraji převažuje počet obyvatel ženského pohlaví nad mužským. Na 1 000 mužů připadá 1 043 žen. Jihomoravský kraj má v současnosti jednu z největších nadějí na dožití v celé České republice, aktuálně je průměrný věk obyvatel tohoto vybraného území 41,5 let. Jihomoravský kraj má velmi silný ekonomický potenciál, na tvorbě HDP České republiky se podílí 10,5%, což je druhý nejvyšší údaj hned po hlavním městě. Na tvorbě HDP má největší podíl průmysl, především zpracovatelský, který má především v okolí Brna velkou tradici (Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013).

Tabulka 1 Vybrané demografické údaje Jihomoravského kraje

						Věková struktura	
	Počet obyvatel	z toho mužů	Počet EAO	z toho pracujících	0-14	15-65	65 a více
Jihomoravský kraj	1 163 000	576 000	572 000	511 800	163 000	808 860	188 600
Okres Blansko	105 700	51 800	50 600	45 500	15 400	72 400	17 600
Okres Brno-město	373 000	184 000	193 620	175 000	49 000	268 000	66 700
Okres Brno-venkov	206 300	102 000	100 300	94 800	32 000	141 000	32 000
Okres Břeclav	112 800	55 000	56 000	49 300	15 750	79 500	17 200
Okres Hodonín	153 000	75 000	74 300	63 600	21 000	107 000	24 700
Okres Vyškov	88 000	43 400	43 800	39 700	16 300	61 200	16 500
Okres Znojmo	111 000	54 800	53 400	45 950	16 300	78 150	16 500

Zdroj: (ČSÚ 2012a)

5. PŘEHLED NÁBOŽENSTVÍ

Tato kapitola se zabývá v první části genezí nejrozšířenějších náboženství na celém světě a to křesťanstvím, islámem a judaismem, pro úplnost byla přidána i dvě velká asijská náboženství a to buddhismus a hinduismus.

5.1. Světová náboženství

Náboženství přináší lidem odpovědi na jejich duchovní otázky a přináší jakýsi únik do fantazie, kdy lidé mohou promítat své životní podmínky do jednání boha. Vyjadřuje reálný vztah člověka k transcendentním skutečnostem. Víra v boha a vývoj náboženství provází celý vývoj lidské populace, postupem času se vyvinula až do dnešní podoby.

Vznik a vývoj náboženství provázejí různé teorie o vzniku. První teorií je **Teorie náboženské evoluce**. Podstata této teorie tkví v postupné přeměně od primitivního náboženství. Vývoj náboženství podle teorie náboženské evoluce prochází 5 fázemi. První fází je primitivní náboženství, následuje archaické náboženství. Další, třetí fází je historické náboženství, které projde přes fázi předmoderního náboženství až po fázi moderního náboženství. V poslední fázi je náboženství pevně organizačně uspořádané (Matlovič, 2001). Druhá teorie je založená na úplném opaku, než teorie náboženské evoluce. **Teorie náboženské deprivace** je založená na teorii o původně velice vyspělém systému náboženství, které se po úpadku rozdělilo na jednotlivá náboženství. (Horyna, 1994). Třetí teorií je **Responzivní teorie**, která je založena na teorii o tom, že náboženství je čistě produktem lidského myšlení, kdy na základě úvah o existenci člověk nachází odpověď v náboženství (Heller, J., Mrázek, M., 1988).

- **Křesťanství** - Křesťanství je náboženské vyznání, které ovlivňuje celou západní civilizaci a velkou část světa, je to nejrozšířenější náboženství. Jde o monoteistické náboženství. Základní východiska, na kterých je principiálně křesťanství založeno, jsou obsažena v Novém zákonu. Zpočátku bylo formované jako sekta. Křesťanství vzniklo díky působení Ježíše Krista a začalo se šířit do tehdejšího civilizovaného světa až do jeho smrti. Ke zrovnoprávnění Křesťanství s ostatními církvemi došlo v roce 313 Ediktem Milánským, který vydal Konstantin I. a jmenoval Křesťanství oficiálním náboženstvím. Byl oficiálně jmenován také první papež Silvestr I. V dalších stoletích se Křesťanství věnovalo stejným otázkám jako tehdejší filozofie. Křesťanství oproti filozofii dává jasné odpovědi, zatímco filozofie dává

prostor pro vlastní přemýšlení. V průběhu vývoje a formování křesťanství došlo ale také ke sporům uvnitř církve. Spory vykulminovaly v roce 1054, období, kdy došlo k rozkolu v církvi, se nazývá Velké schizma. Od 15. století napříč Evropou probíhala reformace, významnými osobnostmi jsou Martin Luter, Jan Kalvín a Ulrich Zwingl. U nás byl významným reformátorem Jan Hus. Reformátoři kritizovali rozpor mezi učením v Bibli a tím, jak skutečně praktikovala církev svou moc. Vypjatá situace mezi reformátory a zbytkem církve vyústila v oddělení protestantské církve od římskokatolické. Reakcí bylo působení inkvizice a katolizace obyvatelstva. Věřící protestantských církví byli perzekuováni jak církví, tak i vrchností. V této době se šířilo křesťanství po celém tehdejší známém světě, do Asie, ale i do objevené Ameriky. V 18. století, zejména po Velké francouzské revoluci došlo k významné sekularizaci a omezení moci církve. V 19. a 20. století se křesťanství potýká s kritikou vzdělaných lidí v přírodovědných oborech. Negativní vliv na církev měla i průmyslová revoluce a vytvoření dělnické třídy. Po rozdělení křesťanství na katolickou, pravoslavnou a protestantskou církev byla snaha o opětovné spojení ekumenickým hnutím, které aktivně působí pro sjednocení křesťanství (Vojtíšek, 2004).

Římskokatolické vyznání – má největší podíl věřících ze všech náboženství. Nejvíce rozšířené je v jižní a střední Evropě, dále v Americe, především v Brazílii nebo Mexiku a USA. V Evropě jsou to země Polsko a Itálie. Papež sídlí ve Vatikánu.

Pravoslavné vyznání - je charakteristická ortodoxní církev pro východní a střední Evropu. V 11. století došlo k definitivnímu rozkolu mezi západní a východní církví. Nejvíce věřících je v Rusku nebo na Balkánském poloostrově.

Protestantské vyznání – zahrnuje v sobě několik myšlenkových směrů a církví. Nemá jednotnou organizaci. Protestanti oddělili frakci od Římskokatolické církve jako protest proti nesouhlasu jednání církve za mravní úpadek a bohatství. Protestantismus dává důraz na návrat k tradičním hodnotám. Formuje se od 16. století. Nejpočetnější frakcí protestantismu je Luteránství, zakladatelem je Martin Luter. Tato odnož je typická pro Německo a severské státy. Jan Kalvín byl zakladatelem Calvinismu, příznivci této protestantské církve najdeme v USA, Německu nebo Švýcarsku. Anglikánská církev se oddělila na základě učení Jana Kalvína a je typická především pro Velkou Británii, dále Kanada nebo Austrálie (Matlovič, 2001).

- **Judaismus** - Základem judaismu jsou texty Starého zákona. Na teorii judaistického učení jsou založeny křesťanství a islám. Historie judaismu je úzce spjata s historií Izraele. Tóra neboli Pět knih Mojžíšových je základním textem Judaismu. Judaismus není monolitně uspořádaný, rozděluje se na několik frakcí. V judaismu nevznikl žádný systém dogmat, proto se vyznačuje značnou vnitřní tolerancí. Proti dalším náboženstvím už ale tak tolerantní nejsou, nešíří svou víru násilím, jako muslimové, ale neuznávají křesťanství ani islám. Ortodoxní Židé striktně dodržují tóru, nosí zvláštní oděv i účes a jedí pouze košer pokrmy, kdežto liberální připouští změny a pokrok v Božím zjevení, uznávají modlitby v národních jazycích a předpisy o stravě nepovažují za závazné. Židé se postupně rozšířili po celém světě. V České republice vzniklo také několik významných židovských obcí. Během 2. světové války došlo k vyhlazování Židů Nacisty, tehdy přišlo o život okolo 6 miliónů Židů v celé Evropě. Na celém světě žije okolo 13 miliónů Židů, nejvíce jich žije v Izraeli nebo v USA (Matlovič, 2001).
- **Islám** - Islám je monoteistické náboženství založené stejně jako křesťanství na prorocké tradici. Význam slova islám lze přeložit jako oddanost, podrobenost a odevzdání se. Toto náboženské vyznání je založeno na učení proroka Mohameda. Posvátnou knihu nazývají Korán. Muslimové uctívají dvě posvátná místa Mekku a Medinu. Směrem k Mekce se každý den 5x denně modlí. Pro muslimy je důležité dodržování postního svátku Ramadánu. Své učení šíří pomocí Džihádu neboli svaté války. V průběhu vývoje islámu se toto náboženské vyznání rozštěpilo na dvě základní frakce a to na sunny a šiity. Většina vyznavačů islámu se hlásí právě k sunnitské větvi, i v Evropě se setkáme spíše se sunnity. Většina vyznavačů islámu žije na Blízkém východě a také v severní Africe. Stále častěji se s nimi můžeme setkat i v České republice. (Matlovič, 2001)
- **Buddhismus** je nábožensko-filozofický směr, který vznikl v 6 - 5. století př.n.l. Vyznavači žijí asketickým životem. Vychází z Hinduismu. Vyznavači Buddhismu se snaží dosáhnout vymanění z koloběhu života a dosáhnout nirvany. Buddhismus je typický pro Tibet, odkud se šířil do Číny. Dále je rozšířen v Thajsku, Vietnamu nebo v Barmě (Matlovič, 2001)

- **Hinduismus** je jedním z nejstarších myšlenkových směrů. Nelze jednoznačně říci, zda je Hinduismus monoteistické či polyteistické náboženství. Každý vyznavač Hinduismu rozhodne, kterého boha bude uctívat. Hinduismus není jen náboženství, ale i způsob bytí, který naplňuje život. Hinduisté uctívají Bráhma, je to nejvyšší bůh, který dává příkazy nižším bohům jako je Višna, Šáktý nebo Šiva. Hinduismus je založen na posvátných spisech Védách a Upanišádách. Vývoj na světě je podle hinduistů cyklický a založen na reinkarnaci. Největší zastoupení Hinduistů je v Indii, Nepálu nebo Bangladéši (Matlovič, 2001).

5.2. Círky a náboženské skupiny působící v České republice a v Jihomoravském kraji

V současné době na území České republiky je registrováno 33 náboženství a náboženských skupin, objevují se zde i neregistrovaná náboženství. V tomto regionu se setkáme především s náboženským vyznáním vyvinutým z křesťanství a jeho frakcemi, což je důsledek vysokého podílu venkovského obyvatelstva a silným vlivem tradice a také starším obyvatelstvem, které právě žije ve venkovských částech kraje. Další světová náboženství jako jsou například asijská, nejsou pro Jihomoravský kraj tak významná a jejich vliv je spíš marginální.

5.2.1. Křesťanské církve

Křesťanské církve a jejich jednotlivé frakce mají nejvýznamnější zastoupení v celé České republice i na vybraném území Jihomoravského kraje. Základní dělení křesťanství je podmíněno historickým vývojem, kdy se rozčlenilo na protestantskou, katolickou a pravoslavnou církev.

5.2.1.1. *Protestantské církve*

Protestantská církev je založena na reformaci katolické církve, která proběhla jako reakce na dění v církvi. Lidé byli nespokojeni s mravním úpadkem v církvi. Kvůli rozporům vznikly nové frakce a náboženské skupiny, které nemají jednotnou organizaci jako katolická církev. Tyto skupiny mají společné to, že kritizují katolickou církev za bohatství a mravní úpadek a nabádají k návratu k tradičním hodnotám. Protestantská církev se začala formovat v 16. století během náboženské reformace až do dnešní podoby. Mezi odnože tohoto významného proudu patří například **Apoštolská církev**. Jde o relativně mladé náboženství. Počátky formování pochází z 20. století z USA, na území České republiky se první zmínky dostaly v roce 1910,

kdy se skupina věřících scházela k předčítání z Bible. (Apoštolská církev). **Novoapoštolská církev** vznikla v důsledku neshod ohledně výkladu Svatého písma. Církev vznikla v 19. století. Věřící se ztotožňují s Bohem přijetím Ducha svatého, aby bylo jejich tělo spaseno (Novoapoštolská církev). Počet věřících v Jihomoravském kraji je velmi nízký, pouze 8 vyznavačů Novoapoštolské církve žije na tomto území (ČSÚ2012b). **Bratrská jednota baptistů** je další protestantskou odnoží křesťanství. Důležitým rozdílem oproti Římskokatolické církvi je křest, který probíhá pouze u věřících, kteří dokážou svobodně rozhodnout, zda chtějí tuto víru přijmout, Baptisté nekřtí nemluvňata. Toto náboženské hnutí je odkazem Novokřtěnců, které v 15. století patřilo mezi první reformační církve. V současné době najdeme v České republice více jak 30 sborů kde je zhruba okolo 3 000 věřících (Baptisté). Z toho v Jihomoravském kraji žije 400 členů (ČSÚ2012b). **Církev bratrská** je další protestantskou církví působící na území Jihomoravského kraje. Tato církev navázala v 19. století na starou tradici Jednoty bratrské. Na území naší republiky působí okolo 80 sborů této církve, které jsou na sobě nezávislé. Spojují je ale Zásady křesťanského života podle Bible a spolupráce s dalšími náboženskými skupinami (Církev bratrská). V posledním Sčítání byl zjištěn počet věřících téměř 900 (ČSÚ2012b). **Církev adventistů sedmého dne** vznikla v USA v 19. století, na našem území se objevila až před koncem 19. století. Starý a Nový zákon tvoří pro adventisty Písmo svaté, ze kterého si vytvořili vlastní doktrínu (Adventisti). Na území Jihomoravského kraje najdeme až jeden tisíc vyznavačů (ČSÚ2012b). **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v České republice** je oficiální název církve, její vyznavači jsou spíše známí jako mormoni. Zakladatelem je J. Smith, který založil v USA v 19. století ve státě Utah, Salt Lake City je dodnes centrum mormonů. Zajímavostí je například to, že mormoni podporují polygamii (Mormoni). Jihomoravský kraj podle SLDB z roku 2011 obývá okolo 140 věřících (ČSÚ2012b). Další protestantská církev vznikla sloučením dvou církví a to helvétské a augsburské. Z tohoto spojení vznikla **Česká církev evangelická**. Tato církev je založena na spojení české reformace společně s luteránskou a kalvínskou (Česká církev evangelická). Tato církev je jedna z nejpočetnějších evangelických církví, které působí v Jihomoravském kraji, počet věřících je více než 6 100 na tomto území (ČSÚ2012b). **Evangelická církev augsburského vyznání** byla znovuoobnovena po roce 1993, protože někteří věřící se zcela neztotožňovali s učením České církve evangelické (Evangelická církev augsburského vyznání). Dalším hnutím je **Evangelická církev metodistická**, které vzniklo v Anglii v 18. století. V České republice byla původně tato církev součástí Jednoty bratrské. Na našem území šíření myšlení této církve začalo v meziválečných

letech, od druhé světové války byla tato církev zakázána a působit začala opět až po roce 1989 (Evangelická církev metodistická). V Jihomoravském kraji se k této víře hlásí více než 260 lidí (ČSÚ2012b). Další frakcí je **Jednota bratrská**, její působení má historii už v husitských válkách. Činnost tohoto sboru byl několikrát zakázán a opětovně povolován. Teprve až po roce 1989 mohla své učení a myšlení šířit naplno. Loni Jednota bratrská působila na našem území již 555 let od svého vzniku (Jednota bratrská). Na území České republiky má více než 2 000 vyznavačů, ale v Jihomoravském kraji žije jen 57 věřících (ČSÚ2012b). **Luterská evangelická církev augsburského vyznání** je založena na reformním učení Martina Luthera, centrum tohoto náboženství je v Moravskoslezském kraji, kde také žije nejvíce věřících. Jako samostatná církev vznikla až v roce 1995, kdy se odštěpila od Slezské církve evangelické augsburského vyznání (Luterská evangelická církev a.v.). V Jihomoravském kraji je jen přes 50 vyznavačů této církve podle SLDB 2011. **Náboženská společnost českých unitářů** se odlišuje od předchozích církví a sborů tím, že je to nedogmatické náboženství, které se zabývá například ekologií a duševním zdravím, kterému pomáhá cvičení jógy a zdravá výživa (Náboženská společnost českých unitářů). **Náboženská skupina Svědkové Jehovovi** jsou velmi známá sekta, která působí po celé České republice. Na Jižní Moravě žije téměř 1 000 věřících (ČSÚ2012b). Zajímavostí je, že Svědci Jehovovi odmítají krevní transfúze a neslaví tradiční křesťanské svátky, jako jsou Vánoce a Velikonoce. Donedávna odmítali například i očkování nebo transplantaci orgánů, v současné době je to již na každém jedinci, jestli se rozhodne podstoupit tyto lékařské zákroky. Na Počátku Svědkové Jehovovi působili ilegálně a teprve až v roce 1993 byla tato náboženská skupina registrována (Jehovisti). **Církev křesťanská společenství** vznikla až po roce 1990 a v současné době se orientují podobně jako Baptisté (Církev křesťanská společenství). Další evangelickou církví je **církev Nová naděje**, která je registrována jen krátkou chvíli, teprve od roku 2009, ale i přesto žijí věřící i v Jihomoravském kraji. Nezávislá církev Slovo života byla zákonně zaregistrována až v roce 2010, avšak působila na našem území již v 90. letech pod názvem Voda života. Charakteristické pro toto hnutí je veřejné kázání přímo na ulicích a pořádání velký akcí na propagaci víry (Slovoživotu). Počet vyznavačů tohoto náboženství je v Jihomoravském kraji zastoupen počtem 344 (ČSÚ2012b).

5.2.1.2. Katolické církve

Katolická církev je vůbec nejrozšířenější skupinou křesťanského náboženství. Katolíci se opírají o autoritu církve. Nejpočetnější odnoží katolictví je **římskokatolická církev**. Sama

sebe považuje za jedinou a právoplatnou církev. Vrcholným představitelem římskokatolické církve je papež. Typické je také pevné hierarchické uspořádání. Česká republika je rozdělena v rámci římskokatolické církvi na dvě církevní provincie, kterou jsou dále rozděleny na 8 diecézí. Jihomoravský kraj je součástí Brněnské diecéze. V České republice je více než jeden milion věřících. Římskokatolická církev provozuje na území České republiky rozsáhlou síť vzdělání, od mateřské školky po vysoké školy. Na našem území působí již od 7. století a velice rychle se rozšířila. Počet věřících v Jihomoravském kraji je téměř 200 000 obyvatel (ČSÚ2012b). Další církev, která je založená na principech fungování římskokatolické církve, je **Starokatolická církev**.

5.2.1.3. Pravoslavné církve

Řeckokatolická církev je charakteristická ortodoxní církev pro východní a střední Evropu. V 11. století došlo k definitivnímu rozkolu mezi západní a východní církví. Na území České republiky se řeckokatolická církev dostala z východu ze Slovenska v 17. století. Až do nástupu komunistické strany k vládě zde působila. Od roku 1950 byla zakázána až do roku 1968, ale ani po té nemohla svobodně šířit víru, ale byla značně omezována. Zlepšení přišlo až po roce 1989. V roce 1993 byl u nás zřízen Církevní správní soud, vikariát a také apoštolský exarchát pro vyznavače řeckokatolického vyznání. V současné době se řeckokatolická církev netěší takové popularitě a počet věřících na území Jihomoravského kraje je necelých 1 200 obyvatel podle posledních Sčítání z roku 2011. Dalším ortodoxním náboženstvím je například **Pravoslavná církev v českých zemích**, která působí samostatně a nezávisle. Věřící se hlásí k tradici Konstantina a Metoděje. V 19. století se tato pravoslavná církev potýkala s habsburským bojem s preferováním římskokatolickou církev, v této době se pravoslavná církev vzmáhala, ale rozmach byl zastaven právě bojem proti pravoslavným církvím (Pravoslavná). Počet pravoslavných věřících je téměř 2000 (ČSÚ2012b).

5.2.2. Nekřesťanské církve

Nekřesťanské církve jsou nedílnou součástí náboženské struktury obyvatel vybraného regionu. Setkáme se tu i s judaismem, který je na území Jihomoravského kraje zastoupen **Federací židovských obcí v ČR**. Dalším náboženstvím, které vychází z prorocké tradice je islám. V České republice a i na území Jihomoravského kraje je islám zastoupen **Ústředím muslimských obcí**. Na území Jihomoravského kraje najdeme také vyznavače asijských náboženství a myšlenkových proudů. Tibetský buddhismus je ve vybraném území zastoupen náboženskou společností **Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü**. Česká

hinduistická náboženská společnost má své stoupence i na území Jihomoravského kraje. S dalších asijských myšlenkových proudů se zde setkáme i s **Mezinárodní společností pro vědomí krišny**, **Hnutí Hare Křišna** nebo **Višva Nirmala Dharma**. Kromě těchto náboženských společností a církví se setkáváme na území Jihomoravského kraje také s církvemi, které nejsou oficiálně uznány Ministerstvem kultury České republiky. Mezi tyto náboženské skupiny patří například **Scientologická církev** nebo **Hnutí Grálu** (MKČR). Další neoficiální náboženství, které má relativně velké zastoupení v Jihomoravském kraji je **Jedi**. Jde o fiktivní, smyšlenou náboženskou organizaci, která má původ ve filmech Star Wars. Tento náboženský směr nemá pevnou organizační strukturu na našem území, organizační struktura je pouze smyšlená pro účely filmové ságy. Avšak zastoupení v Jihomoravském kraji vyznává toto náboženství v některých případech více obyvatel, než oficiální náboženské směry.

6. VÝVOJ A ANALÝZA RELIGIÓZNÍ STRUKTURY JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

První část této hlavní kapitoly se práce zabývá vývojem počtu věřících po roce 1991 až do roku 2011, kdy bylo poslední Sčítání lidu, domů a bytů. Nejdříve je krátce nastíněna situace v celé České republice a následně se podkapitola zaměřuje na území Jihomoravského kraje. V další části práce bude zaměřena na deskripci strukturové diferenciaci religiozity obyvatelstva v Jihomoravském kraji a její analýzu. Deskripce struktury religiozity bude zaměřena na menší celky a to na okresy vybraného území.

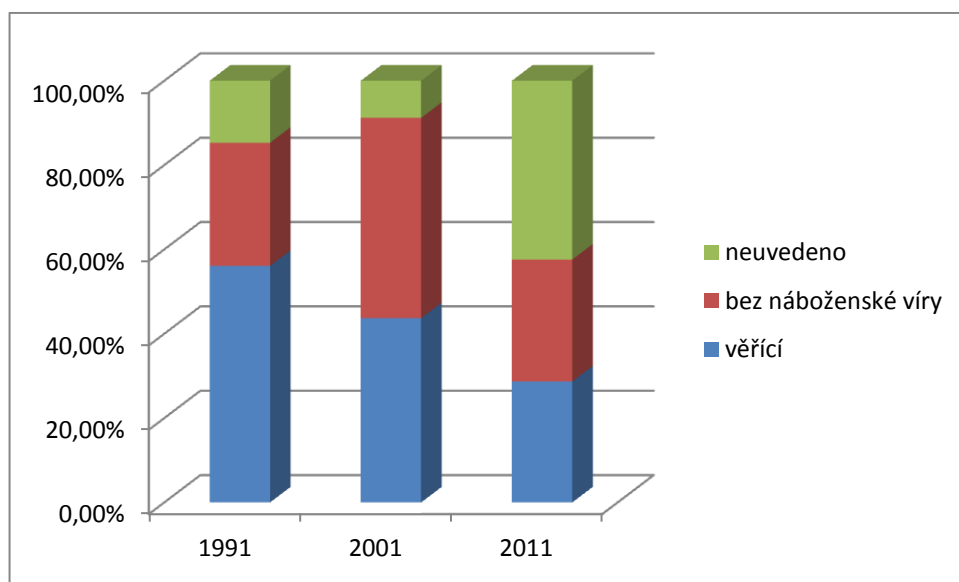
6.1. Vývoj religiozity na území Jihomoravského kraje.

Vývoj náboženské struktury v území České republiky byl sledován opět od Sčítání v roce 1991. Po roce 1989 se lidé opět mohli svobodně hlásit k náboženskému vyznání po několika desetiletích náboženského útlaku. V roce 1991 byl přijat zákon o náboženské svobodě a v 90. letech nastalo období formování nových náboženských organizací a odtržení frakcí především od římskokatolické církve. Česká republika patří v Evropě mezi nejvíce sekularizované státy. V současné době se v České republice hlásí k víře 32 %. Co se týče územní diferenciaci, je míra religiozita značně nerovnoměrně rozložená na území České republiky, je zde viditelný západo-východní gradient. Západní část území vykazuje nejnižší údaje míry religiozity, jde například o Ústecký kraj. Naopak nejvyšší míru religiozity vykazuje území Moravy, kde je víra silně zakořeněná, jsou to kraje Jihomoravský, Zlínský a také Moravskoslezský. Dlouhodobě ale dochází ke snižování míry religiozity přirozeným vývojem. Podle Hamplové dochází k privatizaci náboženství, jejímž projevem je mimo jiné také odklon od tradičních podob víry, což se projevuje na poklesu víry v osobního Boha (Hamplová, 2000).

Jihomoravský kraj je silně nábožensky založená oblast. Při Sčítání 1991 se k náboženskému vyznání hlásilo 56,1 % obyvatel kraje. Tento údaj může být ale značně zkreslen, ostatně jako u dalších oblastí České republiky tím, že lidé se hlásili k náboženskému vyznání kvůli odporu ke komunistickému režimu (Vojtíšek, 2004). V roce 2001 byl počet obyvatel, kteří se hlásili k náboženskému vyznání již jen 43,7 %. Takto významné snížení počtu věřících může být způsobeno již právě zmíněným bojkotem komunistického režimu v roce 1991, které postupně opadalo a při Sčítání v roce 2001 již vymizelo. Dalším důvodem také může být zákon, který umožňoval nevyjádřit se k otázce náboženského vyznání. Dalším

důvodem je také pravděpodobně navyšující se sekularizace obyvatelstva, která je přirozeným jevem moderních Evropských zemí (Pištora, 1993). Značně se zvýšilo procento obyvatel, kteří se označili jako obyvatelé bez náboženské víry. Zatímco v roce 1991 se takto vyjádřilo 29,2 % a 14,7 % neuvedlo žádnou náboženskou vyznání. V roce 2001 se tento poměr změnil. Počet věřících byl 43,7 % obyvatel, bez náboženské víry bylo podle SLDB 2001 již 47,5 %, žádnou náboženskou víru neuvedlo jen 8,8 %. Při posledním Sčítání v roce 2011 se poměr opět výrazně změnil. Počet věřících se podstatně snížil a to na pouhých 28,7 %. Podíl věřících poklesl o rovných 15 procentních bodů. Počet obyvatel bez náboženské víry byl 28,9 %. Naopak velmi vysoký nárůst se projevil ve skupině osob, které neuvedli žádné náboženské vyznání. Podíl obyvatel, kteří neuvedli žádné náboženské vyznání, byl dokonce 42,4 %. Navýšení proti Sčítání v roce 2001 bylo v roce 2011 na 33,6 % (ČSÚ2012c).

Graf 1 Struktura obyvatelstva Jihomoravského kraje podle víry v letech 1991, 2001, 2011

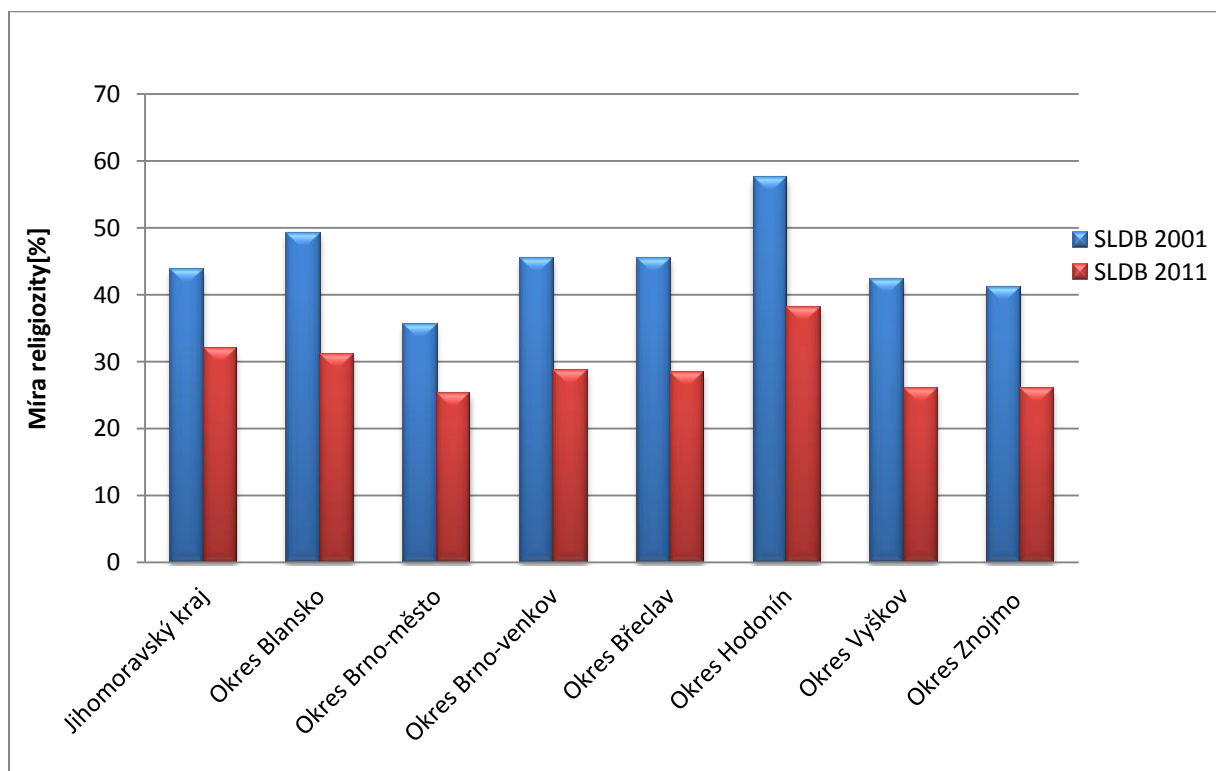

Zdroj: (ČSÚ2012c)

V posledním Sčítání rozlišujeme pod pojmem věřící dvě skupiny věřících. Rozlišujeme věřící - hlásící se k církvi, náboženské společnosti a věřící - nehlásící se k církvi, náboženské společnosti. V roce 2011 bylo věřících obyvatel Jihomoravského kraje, které se hlásí k církvi nebo náboženské společnosti pouze 20,7 %. Jako věřící, kteří se nehlásí k žádné církvi a náboženské organizaci, se označilo rovných 8 % (ČSÚ2012c). Lidé berou informaci o náboženském vyznání jako velice intimní a osobní informaci, proto ani nepřikládají žádnou váhu tomu ji sdělovat při Sčítání.

V současné době se podle posledního Sčítání 2011 řadí Jihomoravský kraj podle míry religiozity na 3. místo v České republice. První místo zaujímá Zlínský kraj (36,8 %), který má nejvyšší míru religiozity a následuje kraj Vysočina (29,2 %). Průměr České republiky činí 20,5 %. V následujícím grafu je jasně zřetelné, že i v takto nábožensky založeném kraji klesá v okresech míra religiozity stejně jako v dalších částech České republiky.

Graf 2 Míra religiozity v Jihomoravském kraji v letech 2001, 2011

Zdroj: vlastní zpracování dat ČSÚ, vlastní výpočty

6.2. Religiozní struktury obyvatel Jihomoravského kraje podle SLDB 2011

Jak již je zmíněno výše, obyvatelé Jihomoravského kraje jsou silně nábožensky založení. Míra religiozity je zde vyšší, než celorepublikový průměr. Při SLDB obyvatelé České republiky v otázce ohledně náboženského vyznání několik možností, jakým způsobem na tuto otázku odpoví – Bez náboženského vyznání, dále věřící, nehlásící se k církvi, náboženské společnosti, třetí možností byla věřící, hlásící se k církvi, náboženské společnosti a u této možnosti si obyvatelé vybrali příslušnou církev a poslední možností bylo, že neuvedli žádnou z možností. Územní rozložení religiozity obyvatel Jihomoravského kraje je diferenciované. Rozdíly mezi jednotlivými územími jsou způsobeny mnoha faktory.

Možnými faktory rozdílů je například podíl městského obyvatelstva, nejvyšší dosažené vzdělání, ale i věkovou strukturou území. Například i podíl ženského a mužského obyvatelstva hraje roli při struktuře nábožensky založených obyvatel. V posledním Sčítání v roce 2011 se k otázce víry přihlásil větší podíl žen než mužů. Z celkového počtu žen 595 262 se k náboženskému vyznání vyjádřilo 342 800 žen, ten 58,1 %, to bylo o jeden procentní bod víc, než celkový počet mužů, kteří zodpověděli otázku týkající se náboženské víry. Z počtu žen, které se vyjádřili k náboženskému vyznání, se vyjádřilo 53 % jako věřící, bez vyznání je podle počtu žen 46,3 % žen. Celkový počet mužů je 567 882 a vyjádřilo se 324 200 mužů, což odpovídá 57,1 %. Z tohoto počtu mužů je 45,8 % věřících a 54,2 % bez náboženské víry. Jakým způsobem se vyjádřili ke svému postavení k náboženské víře podrobněji, je zobrazeno v následující tabulce.

Tabulka 2 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle víry a pohlaví

	celkem	muži	ženy
obyvatelstvo	1 163 508	567 882	595 262
věřící-hlásící se k církvi, náboženské organizaci	240 664	105 689	134 975
věřící-nehlásící se k církvi, náboženské organizaci	93 331	42 584	50 747
bez náboženské víry	335 805	175 815	159 990
neuvedeno	493 578	243 714	249 864

Zdroj: (ČSÚ2012c)

Takřka ve všech krajích se setkáme s tím, že nábožensky založení obyvatelé patří do starších věkových kategorií. Jinak tomu není ani v Jihomoravském kraji. Nejvíce věřících obyvatel najdeme ve věkové skupině nad 65 let. Naopak nejméně věřících je ve věku 0-14 let. Ve věkové skupině 65 a více let se hlásí k náboženské víře více jak 75 %. Obyvatelstvo Jihomoravské kraje ve věku 15-64 let se hlásí k víře pouze v 45,5 %. Nejméně věřících je ve věkové kategorii 0-14 a to jen 39,2 % (ČSÚ2012c).

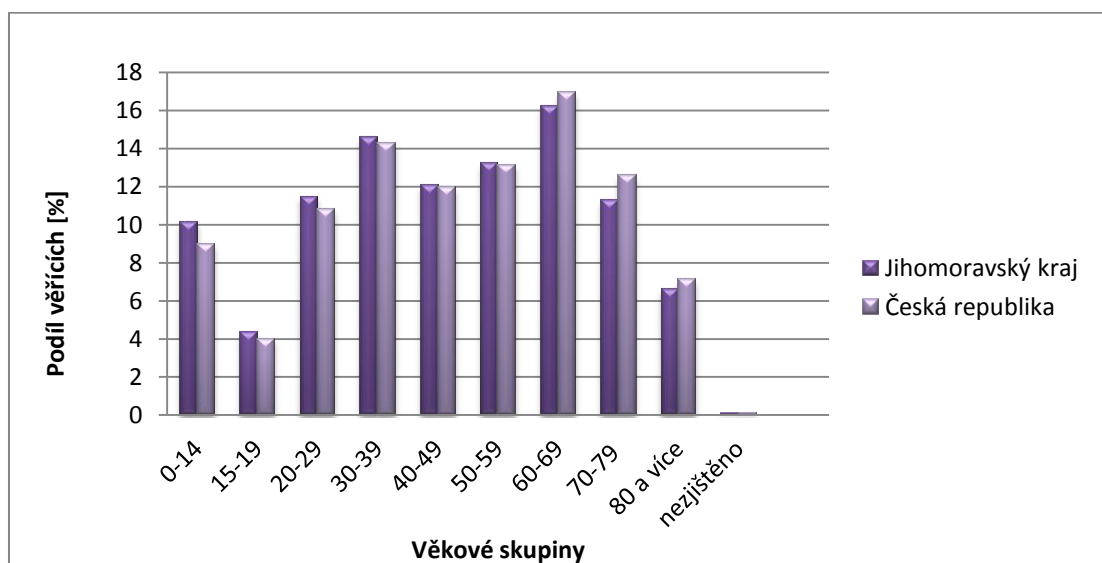
Tabulka 3 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle věkových skupin

	celkem	věkové skupiny		
		0-14	15-64	65 a více
obyvatelstvo	1 163 508	162 794	808 861	191 853
věřící-hlásící se k církvi, náboženské organizaci	240 664	26 675	142 069	71 920
věřící-nehlásící se k církvi, náboženské organizaci	93 331	7 177	71 504	14 650
bez náboženského vyznání	335 805	52 387	255 452	27 966
neuvedeno	493 578	76 546	339 725	77 307

Zdroj: (ČSÚ2012c)

Podrobnější rozdělení věkových skupin je zvoleno v následujícím grafu. Podle Grafu 3 je zřetelné, že nejvíce věřících je ve věkové skupině 60-69 let. V tomto grafickém zobrazení jsou pro lepší ilustraci porovnávána data týkající se Jihomoravského kraje a České republiky. Je jasně viditelné, že údaje Jihomoravského kraje jsou téměř totožné s údaji České republiky, mírné odlišnosti jsou ovšem znát, jde ale jen o nepatrné desetiny procent, tyto nuance nemají zcela vypovídající charakter o významné diferenciaci. Nejnižší podíl věřících je ve věkové skupině 15-19 let. Pouze okolo 4 % věřících obyvatel je v této věkové skupině.

Graf 3 Podíl věřících v Jihomoravském kraji podle věkových skupin

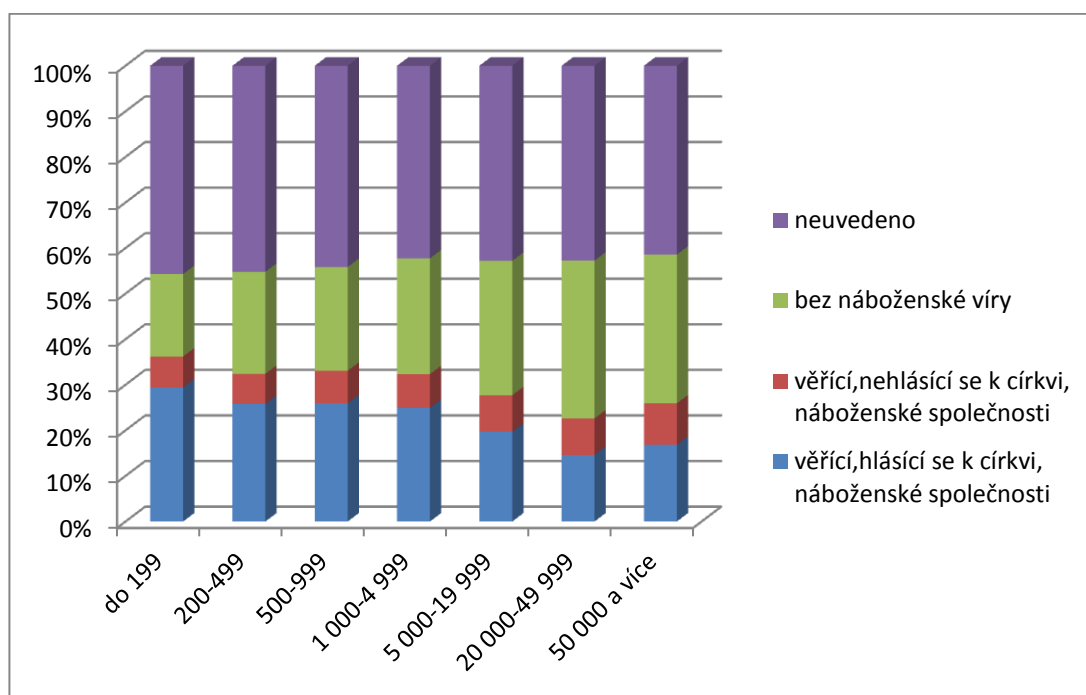

Zdroj: (ČSÚ2012d)

Náboženská víra se v největší míře zachovala v malých a středně velkých vesnic. Městské obyvatelstvo vykazuje menší míru religiozity. Podle Sčítání 2011 se v Jihomoravském kraji snižuje religiozita s rostoucím počtem obyvatel v obcích. Výjimku tvoří Brno, kde je religiozita vyšší. V malých vesnicích do 199 obyvatel žije pravděpodobně vyšší podíl starších obyvatel, u kterých, jak je z tabulky výše, vidět nejvyšší míra religiozity. U takto malých obcí je také zaznamenán vyšší podíl, kteří se k otázce náboženské míry nevyjádřili. Celých 45,7 % obyvatel obcí do 199 obyvatel neodpověděli v otázce náboženské víry. Tato hodnota je nejvyšší ze všech hodnot, hodnocených podle velikosti obcí. Ve vesnicích do 199 obyvatel je míra religiozity 66,7 %. Tato hodnota je vysoko nad celorepublikovým průměrem, je také vyšší i než průměr Jihomoravského kraje. Míra religiozity postupně klesá spolu s nárůstem počtu obyvatel obcí až na hodnotu 39,5 %. Tato hodnota je uvedena pro obce o velikosti 20 000-49 999 obyvatel. Obyvatelé v takto velkých

obcích vykazují nejnižší míru religiozity. Největší rozdíl v míře religiozity v Jihomoravském kraji je v obcích o velikosti 5 000-19 999 obyvatel a 20 000-49 999, rozdíl mezi těmito hodnotami je 8,9 % procentních bodů. Obce o velikosti 5 000-19 999 vykazuje míru religiozity 48,4 %, oproti tomu obce 20 000-49 999 vykazují 39,5 %. Nejmenší pokles je naopak zaznamenán mezi obcemi o velikosti 500-999, takto velké obce vykazují 57,3 %. Obce o velikosti 1 000-4 999 obyvatel mají průměrnou hodnotu rovných 56,0 %. Jistou anomálií je Brno, jediné město nad 50 000 obyvatel. Míra religiozity je zde vyšší, než u předchozích velikostí obcí. Možné zdůvodnění je to, že v tomto městě žije vysoký počet obyvatel s různým stylem života, v Brně totiž setkáváme s nejrozmanitější religiozní strukturou v Jihomoravském kraji. Lidé v Brně byli také nejvíce ochotni odpovídat na otázku týkající se náboženské víry. Svou náboženskou víru neuvedlo 41,4 %, což bylo nejméně. Nejvíce neuvedených odpovědí vykazovaly obce s velikostí do 199 obyvatel a to 45,7 %.

Graf 4 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle náboženské víry a velikostních skupin obcí

Zdroj: (ČSÚ2012c)

6.2.1. Náboženská víra obyvatel Jihomoravského kraje podle SLDB 2011

Religiozní struktura obyvatel Jihomoravského kraje je ovlivněna řadou faktorů, některé z nich již byly rozebrány, ale působí i mnoho dalších. V Jihomoravském kraji se setkáváme především s tradičními náboženstvími, ty mají největší procentuální zastoupení v náboženské struktuře. Setkáváme se zde ale také i s méně populárními a známými

náboženskými skupinami a organizacemi. Jejich význam v náboženské struktuře je ale spíše marginální. Počet věřících, kteří se hlásí k méně známým a menším náboženským organizacím je v řádech desítek, maximálně stovek. Ačkoliv počet věřících stále klesá, dominantní postavení mezi jednotlivými církvemi má stále Římskokatolická církev. Zvyšuje se počet věřících, kteří se hlásí k menším církvím. Lidé v náboženství již nehledají pevnou strukturální organizaci, ale životní styl a smysl života. Náboženství je v současnosti módní záležitost, a proto se na území Jihomoravského kraje setkáváme stále častěji s asijskými náboženskými směry, jako je například Buddhismus nebo Hinduismus. Náboženství je také ovlivněno filmovým světem. Na území Jihomoravského kraje se setkáváme s náboženskou organizací Jedi.

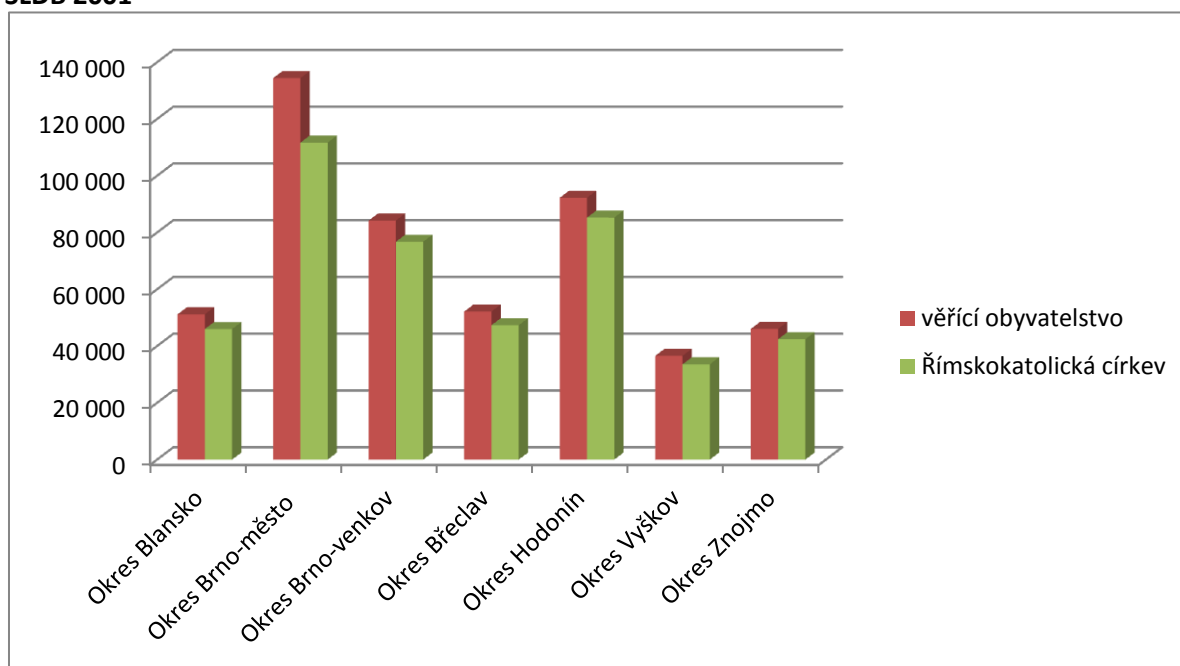
6.2.1.1. *Římskokatolická církev*

V České republice je nejrozšířenější náboženskou církví Římskokatolická církev. Jinak tomu ani není v Jihomoravském kraji. Nejvíce věřícího obyvatelstva tohoto vybraného území se hlásí právě k Římskokatolické církvi. V roce 2001 se k této církvi hlásilo dokonce 85 % věřícího obyvatelstva Jihomoravského kraje, při dalším Sčítání byl ale zaznamenán vysoký úbytek. V roce 2011 se k Římskokatolické církvi hlásilo již jen 57 %. Počet věřících podle Sčítání klesá a klesá také vliv největších církví u nás, především Římskokatolické církve. V roce 1991 se v Jihomoravském kraji k této církvi hlásilo dokonce 640 tisíc věřících, při Sčítání 2001 počet věřících vyznávající Římskokatolickou církev klesl na 442 tisíc a při posledním Sčítání v roce 2011 byl zjištěn počet 198 894. Úbytek od roku 1991 činil 77 %. Nejvyšší absolutní počet příznivců Římskokatolické církve žije na území okresu Brno-město, v tomto okrese žije 48 405 obyvatel, kteří se při Sčítání 2011 přihlásili k Římskokatolické církvi. Nejmenší počet věřících, kteří se hlásí k této církvi, je možné nalézt v okrese Vyškov, jde o 14 066 věřících obyvatel. Nejvyšší relativní počet věřících Římskokatolické církve je v okrese Znojmo, 84 % obyvatel. Okres Vyškov má nejen nejmenší absolutní počet věřících, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi, ale i relativně nejnižší podíl věřících. Společně s okresem Brno-venkov je zde 57 % věřících Římskokatolické církve. Okres Znojmo je zemědělská oblast, kde je větší počet malých obcí do 199 obyvatel a žije zde také starší populace, Tyto faktory jsou pravděpodobně nejzásadnějšími elementy takto odlišné výše věřících, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi oproti okresům s nejnižším podílem těchto věřících. Vysoký podíl věřících, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi je také podle SLDB 2011 v okrese Hodonín a to 62 % věřících obyvatel. Okres Hodonín je okres, kde je nejvyšší

míra religiozity v Jihomoravském kraji a také patří mezi okresy s nejvyšší mírou religiozity v celé České republice (ČSÚ2012d).

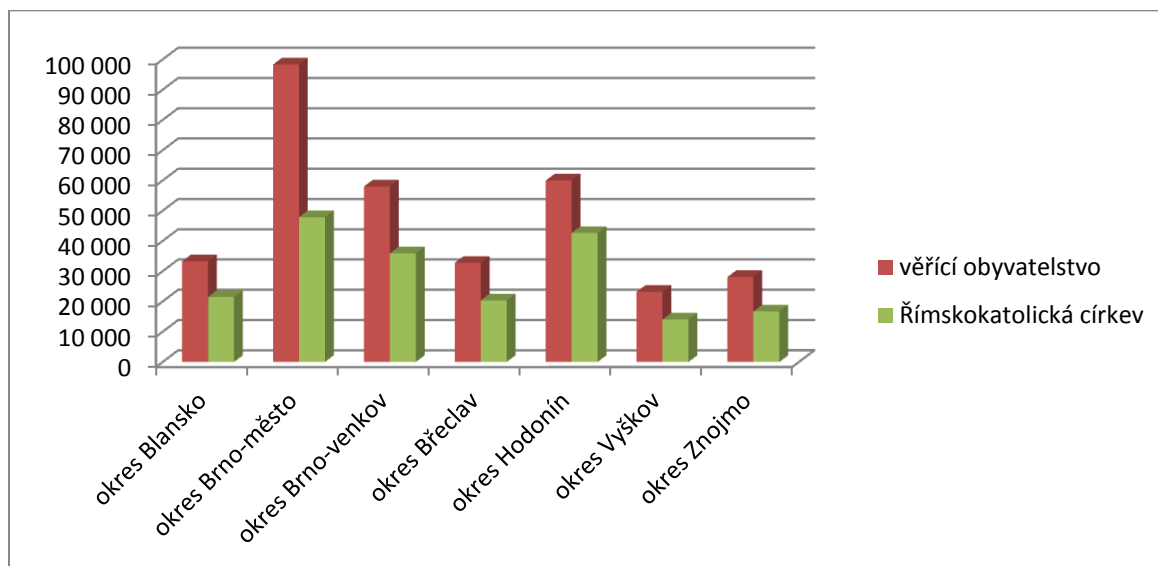
Ačkoliv počet obyvatel, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi, se stále snižuje, stále má tato církev dominantní postavení a pravděpodobně se to ani v následujících letech nezmění. Ve všech okresech Jihomoravského kraje je více jak polovina všech věřících, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi. V okrese Brno-město se setkáváme s nejrozmanitější religiozní strukturou ze všech okresů Jihomoravského kraje, tak i zde je 58 % věřících (48 582 obyvatel), kteří se hlásí k Římskokatolické církvi. Stejně tak i v okrese Blansko je 58 % (21 478 obyvatel) Římských katolíků. V okrese Břeclav se hlásí také 58 % věřících k římskokatolické církvi, což je 20 344 obyvatel tohoto okresu. V okrese Brno-venkov žije 35 879 obyvatel hlásící se k Římskokatolické církvi. V okrese Hodonín je to 42 623 obyvatel a v okrese Vyškov 14 050 obyvatel, v okrese Znojmo 16 695 věřících obyvatel, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi (ČSÚ2012d).

Graf 5 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Římskokatolické církvi podle SLDB 2001

Zdroj: (ČSÚ2012d)

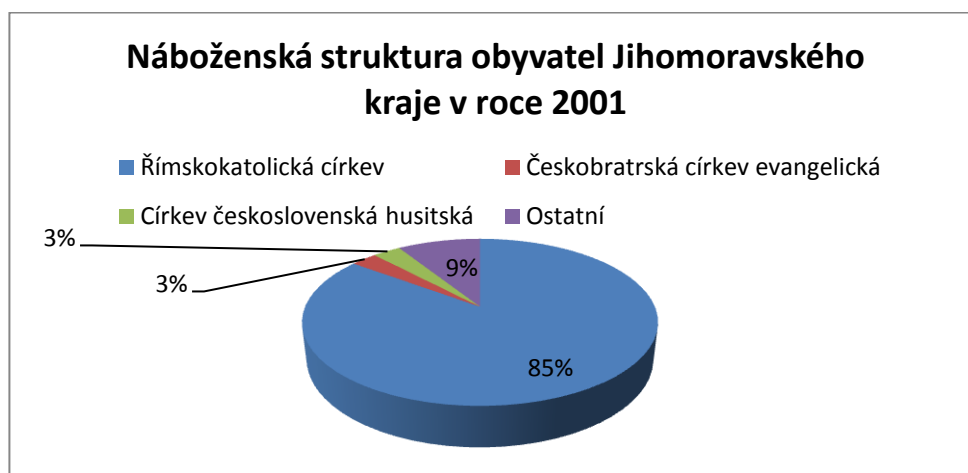
Graf 6 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Římskokatolické církvi podle SLDB 2011

Zdroj: (ČSÚ2012d)

V předchozích tabulkách je názorně vidět, jak poklesl počet obyvatel v okresech Jihomoravského kraje, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi. V průběhu mezi jednotlivými Sčítáními v letech 2001 – 2011 se ve všech okresech snížil počet věřících a také i počet věřících, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi. Stále vyšší množství obyvatel při SLDB využívá možnost neodpovídat na otázku týkající se náboženského vyznání. Vysoký úbytek podle ČSÚ nemusí znamenat i takto vysoký reálný úbytek věřících obyvatel, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi. V následujících grafech je vidět, jak se změnil podíl ve struktuře věřících v Jihomoravském kraji v letech 2001 a 2011 podle Sčítání.

Graf 7 Náboženská struktura obyvatel Jihomoravského kraje v roce 2001

Zdroj: Vlastní zpracování dat ČSÚ, vlastní výpočty

Náboženská struktura se v období mezi jednotlivými Sčítáními procentuálně změnila, nezměnilo se působení třech nejvýznamnějších církví na území Jihomoravského kraje.

Graf 8 Náboženská struktura obyvatel Jihomoravského kraje v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování dat ČSÚ, vlastní výpočty

Pokud se podíváme na situaci náboženské problematiky v ORP v Jihomoravské kraji. Samozřejmě nejvíce věřících, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi, žije v ORP Brno, je to způsobeno nejvyšším počtem obyvatel v tomto ORP. Následuje ORP Kyjov, tato oblast je silně nábožensky založená, je zde vysoká míra religiozity a Římskokatolická církev se zde podílí 76 % na celkovém počtu věřícího obyvatelstva žijícího v tomto ORP. Nejméně příslušníků Římskokatolické církve najdeme v ORP Pohořelice a to 1 876 věřících, i přesto,

že je zde nejnižší počet Římských katolíků, na celkovém počtu věřících se Římskokatolická církev podílí 56 %, tento údaj je nižší, než údaje týkající se okresů Jihomoravského kraje a také i je tato hodnota nižší, než údaj týkající se celého Jihomoravského kraje. Počet věřících v ORP Pohořelice se mezi jednotlivými Sčítáními 2001 a 2011 snížil o více jak polovinu věřících. Dalším ORP, které má nejnižší počet příslušníků Římskokatolické církve je v ORP Mikulov, kde je podle Sčítání velice nízká i míra religiozity, pouze 20,2 %, což je na takto silně nábožensky založenou oblast velmi nízká hodnota oproti ostatním oblastem. Ostatní ORP Jihomoravského kraje mají více jak 2 500 věřících, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi a upevňují dominantní postavení Římskokatolické církve.

6.2.1.2. Českobratrská církev evangelická

Druhou nejvýznamnější církví, která působí na území naší republiky je Českobratrská církev evangelická. Počet vyznavačů je ale oproti počtu příznivců Římskokatolické církve nízký. V České republice je podle SLDB 2012 51 936 obyvatel, kteří se hlásí k Českobratrské církvi evangelické, v Jihomoravském kraji žije těchto lidí již jen 6 164. Počet obyvatel v Jihomoravském kraji, kteří se hlásí k Českobratrské církvi evangelické, se proti Sčítání 2001 snížil téměř na polovinu, v roce 2001 se k této církvi hlásilo 11 623 obyvatel Jihomoravského kraje, tedy 2,6 % věřícího obyvatelstva. Z celkového počtu obyvatel Jihomoravského kraje to bylo pouhé 1 % věřícího obyvatelstva. Podle Sčítání 2011 se z celkového počtu obyvatel tohoto vybraného území hlásí k Českobratrské církvi evangelické již je 0,57 % obyvatelstva. Na celkovém počtu věřících v Jihomoravském kraji se podle posledního Sčítání 2011 podílí 2,6 %. Což je stejný údaj jako při Sčítání 2001, je to způsobeno tím, že celkový počet věřících se snížil také skoro o polovinu a stejně tak se snížil i počet věřících obyvatel, kteří se hlásí k Českobratrské církvi evangelické, takže poměr všech věřících k podílu vyznavačů této církve se nezměnil (ČSÚ2012d).

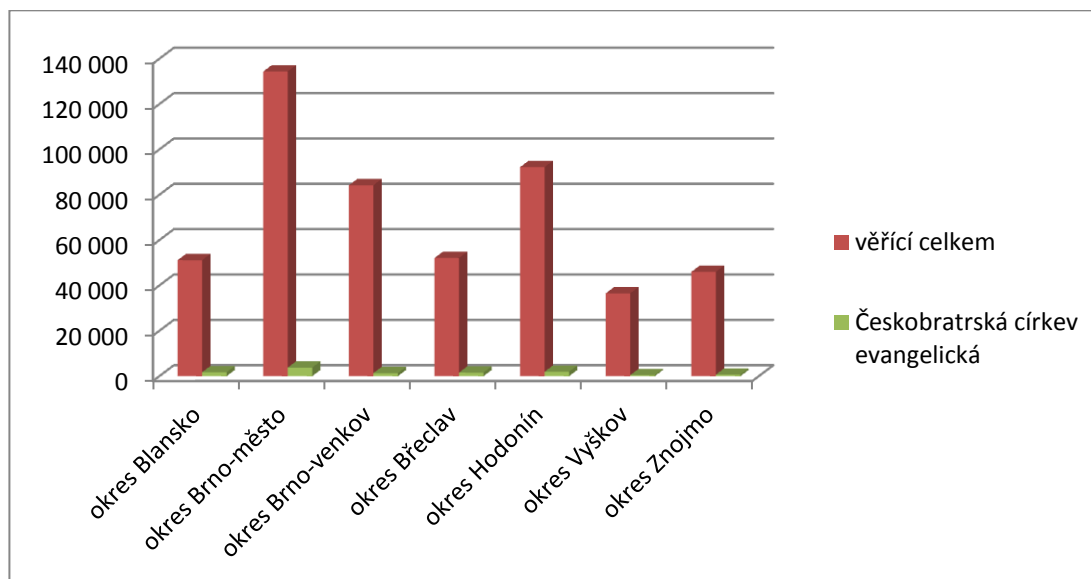
Absolutně nejvyšší počet věřících, kteří se hlásí k Českobratrské církvi evangelické, žije v okrese Brno-město, podle Sčítání 2011 je tento počet 2 039. Naopak nejmenší počet věřících je v okrese Vyškov, jen 234 věřících, Podobně nízký počet věřících, kteří se hlásí k Českobratrské církvi evangelické je okres Znojmo, v tomto okrese žije 253 obyvatel. Nejnižší relativní počet věřících, kteří se hlásí k této církvi, je v okrese Znojmo, je to 0,9 % obyvatel věřících. Nejvyšší relativní počet věřících, kteří se hlásí v Českobratrské církvi evangelické, je okres Blansko 3,1 %. Při Sčítání byl absolutně nejvyšší počet věřících, kteří se hlásí k Českobratrské církvi evangelické také v okrese Brno-město, tento počet byl 3 798

věřících. Nejnižším absolutním počtem byl také okres Vyškov, stejně jako při dalším Sčítání v roce 2011. Při SLDB 2001 se v okrese Vyškov hlásilo k Českobratrské církvi evangelické 459 věřících. Nejvyšší relativní počet obyvatel žil v okrese stejně jako při Sčítání v roce 2011 v okrese Blansko, v roce 2001 to bylo 3,4 % obyvatelstva, které se hlásilo k Českobratrské církvi evangelické. V okrese Hodonín žije podle SLDB 2011 1 132 obyvatel, kteří se hlásí k této církvi, je to druhý nejvyšší absolutní počet v okresech Jihomoravského kraje, následuje okres Blansko, kde žije tisíc obyvatel, kteří se přihlásili k Českobratrské církvi evangelické. Následuje okres Brno-venkov, kde žije 801 věřících, dále okres Břeclav, kde žije 699 věřících. Dále okresy Vyškov a Znojmo mají velmi málo zástupců této církve, pouze jen málo přes dvě stě věřících (ČSÚ2012d).

Co se týče ORP, tak nejméně vyznavačů této církve najdeme Bučovice a to je 28 věřících. V tomto ORP ale žije vysoký podíl Římských katolíků. Naopak nejvíce vyznavačů Českobratrské církve evangelické bychom našli podle Sčítání 2011 v ORP Veselí nad Moravou (777 věřících) a v Boskovicích (892 věřících). Prostorové rozložení věřících hlásících se v Českobratrské církvi evangelické je v Jihomoravském kraji značně nerovnoměrné, na většině území tohoto kraje jsou počty Českobratrských evangelíků nízké, vystupují mezi nimi právě zmíněné ORP Boskovice a ORP Veselí nad Moravou a samozřejmě ORP Brno, které v absolutních počtech výrazně převyšuje všechny ORP i okresy v Jihomoravském kraji (ČSÚ2012d).

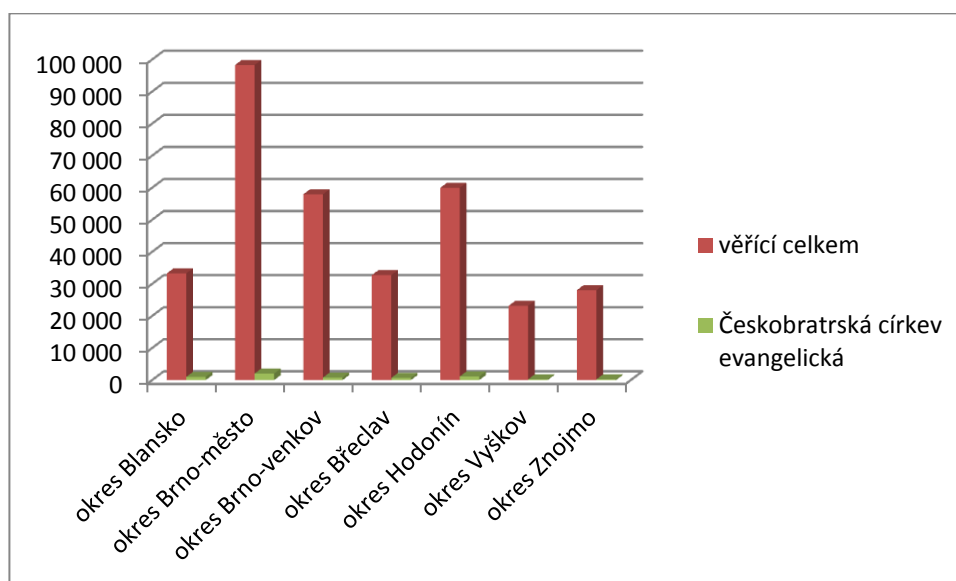
Jihomoravský kraj patří mezi kraje s nejvyšším počtem věřících, kteří se hlásí k Českobratrské církvi evangelické. Více věřících bychom podle ČSÚ našli v kraji Pardubickém, Zlínském a kraji Vysočina. Podle posledního Sčítání v roce 2011 se počty věřících, kteří se hlásí k této církvi, stále snižuje, ačkoliv je to druhá nejvlivnější církev na našem území, její vliv je proti Římskokatolické církvi spíše marginální, přesto najdeme v České republice oblasti, kde je podíl věřících, kteří se hlásí k této církvi vyšší, například v Pardubickém kraji žije 7,2 % věřících obyvatel vyznávající Českobratrskou církev evangelickou (ČSÚ2012d).

Graf 9 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Českobratrské církvi evangelické podle SLDB 2001

Zdroj: (ČSÚ2012d)

Graf 10 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Českobratrské církvi evangelické podle SLDB 2011

Zdroj: (ČSÚ2012d)

V předchozích grafech je viditelné, jak nízké procento věřících se hlásí k Českobratrské církvi evangelické. Z grafů je evidentní, že klesl počet věřících ve všech okresech o několik procent a ve většině případů se snížil počet věřících Českobratrské církve evangelické v některých případech i o více jako polovinu věřících, to můžeme vidět na příklad

v okrese Znojmo, kde v roce 2001 žilo 703 příslušníků této církve a při Sčítání 2011 zde žilo již jen 253 věřících. Podobný úbytek zaznamenal i okres Břeclav. V roce 2001 žilo v tomto okrese 1 585 věřících, při poslední SLDB 2011 to bylo již jen 699 věřících.

6.2.1.3. *Církev Československá husitská*

Třetí nejrozšířenější církví na území České republiky je Československá církev husitská. V roce 2011 při Sčítání bylo zaznamenáno 39 276 obyvatel České republiky, kteří se hlásí k této církvi. V Jihomoravském kraji bylo v roce 2001 registrováno 7 601 obyvatel, kteří se hlásí k Československé církvi husitské. Při dalším Sčítání v roce 2011 se počet věřících podstatně snížil a klesl téměř na jednu polovinu, při tomto Sčítání se Československé husitské církvi přihlásilo již jen 3 857 věřících. Jihomoravský kraj je jedním z krajů, kde žije nejméně příslušníků Československé církve husitské. Podíl věřících této církve je 0,35 % na celkovém počtu obyvatel Jihomoravského kraje. Tato církev je spíše typická pro kraje ležící v Čechách. Pro Moravské kraje je spíše typická již zmiňovaná Římskokatolická církev. Nejčastěji se s touto církvi setkáme v Libereckém kraji a Královéhradeckém kraj, podíl věřících v těchto krajích je okolo 3 – 4 % (ČSÚ2012d).

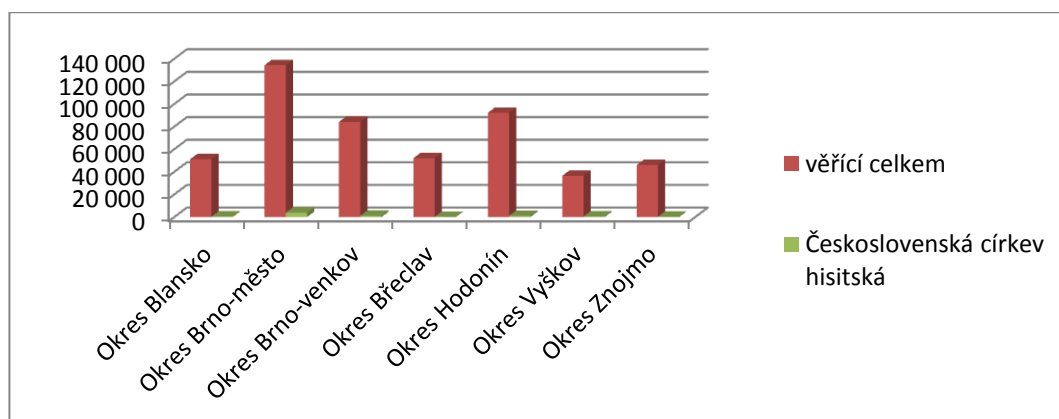
Největší počet věřících, kteří se hlásili k Československé církvi husitské žil v roce 2001 při Sčítání v Brně, žilo zde 3 964 věřících. V současné době nežije na celém území Jihomoravského kraje tolik věřících, kteří se hlásí k této církvi, jako při SLDB 2001 jen v okrese Brno. Počet věřících se velmi snížil. V roce 2001 se podílela Církev Československá husitská 2,3 % na celkovém počtu věřících. Při Sčítání 2011 to bylo již jen 1,2 %. V současnosti je v okrese Brno-město registrováno nejvíce věřících hlásících se k Československé církvi husitské a žije zde podle posledního Sčítání 1 762 věřících, počet klesl o více jak jednu polovinu věřících obyvatel. Nejvyšší relativní počet příslušníků této církve žije také v okrese Brno-město, je to 1,8 % věřících. Naopak absolutně nejmenší počet věřících, kteří se hlásí k Církvi Československé husitské, najdeme v okrese Znojmo. Tento údaj je platný jak pro Sčítání 2001, tak i pro Sčítání 2011, Počet věřících v tomto okrese klesl z 263 věřících, kteří se hlásili k této církvi, na 117 věřících. Počet věřících klesl také o více jak 50 %, stejně jako v případě úbytku v okrese Brno-město. Nejmenší úbytek v počtu věřících, kteří se hlásí k Československé církvi husitské, byl zaznamenán v okrese Blansko. Počet věřících této církve v roce 2001 byl 457, při Sčítání v roce 2011 se počet snížil pouze jen o 5 věřících, k této církvi se v roce 2011 přihlásilo 452 věřících. Nejvyšší úbytek zaznamenalo okresy Brno-město, které má nejvyšší absolutní počet věřících, kteří se hlásí

k této církvi a také okres Znojmo, který má naopak nejmenší počet věřících, kteří se hlásí k Československé církvi husitské (ČSÚ2012d).

Nejvyšší relativní počet věřících, kteří se hlásí k Československé církvi husitské, žije na území okresu Brno-město. Žije zde 1,8 % věřících z celkového počtu věřících okresu Brno-město. Naopak nejméně příslušníků Československé husitské církve se nachází na území okresu Břeclav. Je zde jen 0,3 % věřících, kteří se hlásí k této církvi z celkového počtu věřících v tomto okresu. Okres Břeclav patří také mezi okresy s nejnižším podílem věřících, kteří se hlásí k Československé církvi husitské v celé České republice. Mezi takové okresy se řadí například také i Žďár nad Sázavou. Československá husitská církev je rozšířena spíše stejně jako Českobratrská církev evangelická v Libereckém nebo Královéhradeckém kraji v oblasti Krkonoš a v podkrkonoší. Jihomoravský kraj je typický svou tradicí především v příslušnosti k Římskokatolické církvi (ČSÚ2012d).

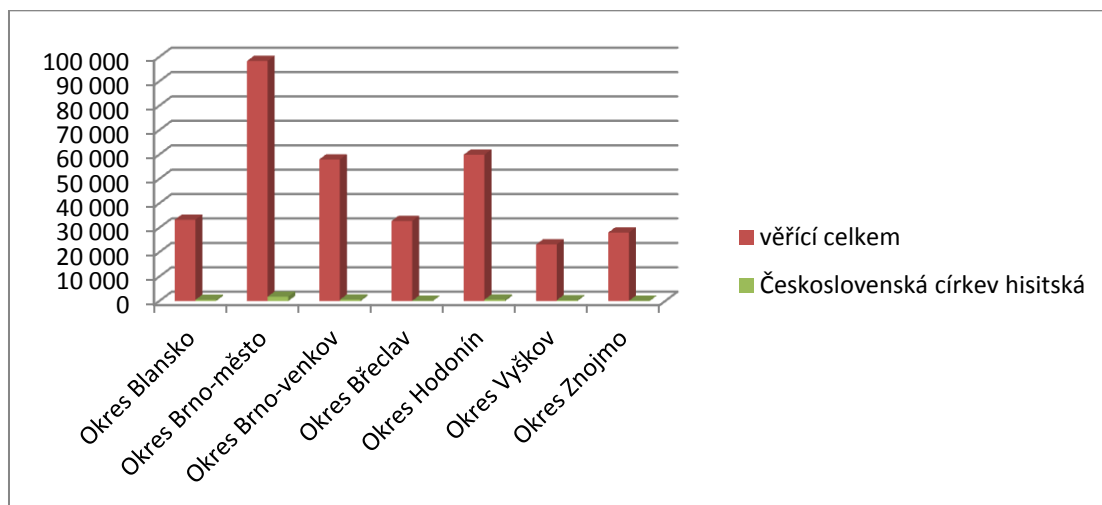
Co se týče obcí s rozšířenou působností, pak v Jihomoravském kraji je typické relativně rovnoměrné územní rozložení věřících, kteří se hlásí k Československé husitské církvi. Ve většině ORP jsou počty věřících velmi nízké a jediným ORP, které se vymyká počtu věřících, je Brno, které je ve všech případech anomálií kvůli vysokému počtu obyvatel. Nejvíce věřících, kteří se hlásí k Československé husitské církvi, se nachází v ORP Kyjov, žije zde 361 věřících této církve, následuje ORP Blansko, kde byl zaznamenán nejnižší úbytek mezi Sčítáními 2001 a 2011, žije zde 346 věřících, kteří se hlásí k Československé církvi husitské. Nejméně příslušníků této církve je v ORP Pohořelice, pouze 11 věřících registrovaných k této církvi a ORP Mikulov. Zde žije 19 věřících, kteří se hlásí k této církvi.

Graf 11 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Československé církvi husitské podle SLDB 2001

Zdroj: (ČSÚ2012d)

Graf 12 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Československé církve husitské podle SLDB 2011

Zdroj: (ČSÚ2012d)

6.2.1.4. Další církve působící na území Jihomoravského kraje

V Jihomoravském kraji můžeme najít velké množství církví a náboženských organizací. Procentuální zastoupení ostatních církví je ale velice nízké, pohybuje se v řádech desetin procent na celkovém počtu věřících. Nejvíce rozmanitá religiózní struktura se nachází v Brně. Brno je největším centrem Jihomoravského a žije zde zhruba 33 % obyvatel celého Jihomoravského kraje. Absolutní počty věřících všech církví, které působí na území Brna, jsou v řádech stovek.

Další církví, které má v absolutně nejvyšší počet věřících po třech předchozích nejvýznamnějších církvích je Pravoslavná církev v českých zemích. Opět i zde je největší absolutní zastoupení věřících, kteří se hlásí k této církvi nejvíce v Brně, žije zde 1 206 věřících. Následuje okres Brno-venkov, žije zde již jen 291 věřících, kteří se hlásí k Pravoslavné církvi, Nejmenší zastoupení najdeme v okrese Vyškov, zde žije pouze 48 věřících (ČSÚ2012e).

Zvláštní církví, která působí i na území Jihomoravského kraje je Jedi, již výše bylo zmiňováno, že je náboženství inspirované filmovou ságou Star Wars, na celém světě má toto náboženské hnutí statisíce příznivců. V pravém smyslu slova se nejedná o náboženství, přesto se v Jihomoravském kraji najde velký počet vyznavačů Jedi. Jihomoravský kraj je kraj s jedním z nejvyšších počtů příznivců tohoto náboženského hnutí. Jedi je neregistrované náboženské hnutí. V celé České republice žije 15 070 obyvatel, kteří se přihlásili

k náboženskému hnutí Jedi. Toto číslo je vyšší, než některé registrované církve a náboženské organizace, jako je například Apoštolská církev nebo dokonce Náboženská společnost svědkové Jehovovi mají méně věřících, kteří se hlásí k této církvi, než hnutí Jedi. V Jihomoravském kraji žije největší počet příznivců Jedi v Brně, žije zde dokonce 867 příznivců. Následuje okres Brno-venkov, zde žije 209 vyznavačů Jedi. Nejmenší počet příznivců tohoto neregistrovaného hnutí je v okrese Blansko (ČSÚ2012e).

Další náboženskou společností, která působí na území Jihomoravského kraje je již zmiňovaná Náboženská společnost svědkové Jehovovi. Na území České republiky žije 13 097 věřících, kteří se hlásí k této církvi. Na území Jihomoravského kraje žije 947 obyvatel, kteří se hlásí ke Svědkům Jehovovým. Nejvíce věřících této náboženské společnosti žije v okresech Brno-město, Brno-venkov a Hodonín. Nejméně Svědků Jehovových najdeme v okrese Znojmo. Úplně nejnižší počet věřících, hlásících se k této církvi najdeme v ORP Židlochovice, žijí zde pouze 2 osoby, které se hlásí k Náboženské skupině Svědkové Jehovovi (ČSÚ2012e).

Na území Jihomoravského kraje působí i další církve. Najdeme zde například vyznavače asijského náboženského hnutí Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü, počet vyznavačů tohoto hnutí je 733, nejvíce příznivců žije opět na území okresu Brno-město a nejméně v okrese Vyškov. Toto náboženské hnutí je spíše považováno za myšlenkový směr udávající životní styl (ČSÚ2012e).

V Jihomoravském kraji působí i další církve, počty vyznavačů jsou ale velice nízké a do náboženské struktury nikterak nezasahují. Náboženská struktura se pomalu mění, lidé objevují nové náboženské směry a hnutí. Vliv Římskokatolické církve je stále velice silný, v průběhu let od Sčítání v roce 1991 se počet věřících, kteří se hlásí k této církvi, klesá a v této tendenci pravděpodobně bude pokračovat.

7. SHRNU TÍ

Religiozita v České republice prošla od prvního Sčítání v roce 1991 vývojem, který ovlivnil i religiozitu. Územní rozložení religiozity jsou v České republice značně nerovnoměrné, ovlivňuje ji západo-východní gradient. Jihomoravský kraj patří v České republice ke krajům s vyšší mírou religiozity. Západo-východní gradient zde není ve viditelné míře znatelný. Typický pro tuto oblast je především Římskokatolická církev, která zde má dominantní postavení. Žije zde vysoký počet autochtonního obyvatelstva, který je typický po Moravu, u kterého se vyskytuje vyšší míra religiozity. Při posledním Sčítání byl zaznamenán úbytek v počtu věřících i tomto kraji. Úbytek může být způsoben různými faktory, jedním z nejdůležitějších je trend sekularizace, který je přirozený a nelze ho výrazně ovlivnit. Dalším faktorem může být úbytek věřících způsobený přirozenou měnou, kdy starší, věřící obyvatelstvo umírá. Významným faktorem, který ovlivnil míru religiozity je také důvod, že vysoký počet obyvatel se odmítli vyjádřit k náboženskému vyznání a neuvedli žádnou náboženskou víru. V Jihomoravském kraji žije podle Sčítání 2011 333 960 věřících, míra religiozity je zde 30 %.

Oblasti s nejvyšší mírou religiozity je okres Hodonín, míra religiozity je zde 38 %, okres Hodonín patří mezi okresy v České republice s nejvyšší mírou religiozity. Nejvíce věřících se v tomto okrese hlásí k Římskokatolické církvi a to 62 % věřícího obyvatelstva, což je 42 623. Následuje okres Blansko s 31 % míry religiozity. Nejvyšší míra religiozity v ORP Jihomoravského kraje je ORP Kyjov. Nejnížší míra religiozity je v okrese Brno 25,5 %. Ačkoliv v tomto okrese žije největší absolutní počet věřících ze všech okresů Jihomoravského, je zde nejnížší míra religiozity. V Okrese Brno-město se také nejvíce obyvatel hlásí k Římskokatolické církvi, podíl Římskokatolické církve ale není tak vysoký jako u okresu Hodonín, v této církvi se hlásí 57 % věřících. Největší pokles počtu věřících Římskokatolické církve mezi Sčítáními v roce 2001 a 2011 byl zaznamenán v okrese Znojmo. V roce 2011 zde byl také zaznamenán nejvyšší podíl obyvatel, kteří neuvedli žádnou náboženskou víru. Okres Znojmo se od ostatních okresů liší také tím, že 3. nejvýznamnější církví není Československá církev husitská (117 věřících), ale její počet převýšili věřící, kteří se hlásí k Církvi Adventistů sedmého dne (168 věřících), Církvi Křesťanská společenství (133 věřících) a Pravoslavná církev v českých zemích (137 věřících).

V Jihomoravském kraji žije vyšší počet žen, než mužů. Při analýze struktury obyvatelstva bylo zjištěno, že se k náboženské víře hlásí větší podíl žen, než mužů, tento jev

je platný ve všech okresech Jihomoravského kraje. Největší rozdíl mezi věřícími ženami a muži je patrný v okrese Brno-město. Tento podíl je 57 % žen a 43 % mužů. Nejmenší rozdíl byl zaznamenán v okrese s nejvyšší mírou religiozity, tedy v okrese Hodonín. Na tomto území se hlásí k víře 54 % žen a 46 % mužů.

Věková struktura věřícího obyvatelstva odhalila, že nejvyšší podíl věřících je v post produktivním věku. Respektive ve věkové skupině 60 – 69 let. Z toho vyplývá i to, že v Jihomoravském kraji je vyšší podíl žen ve věku 60 – 69 let, které se hlásí k církvi nebo náboženské společnosti. Lidé ve vyšším věku dávají spíše přednost tradičním náboženským směrům jako je například Římskokatolická církev nebo Českobratrská církev evangelická. Nejméně věřících obyvatel je ve věku 15 – 19 let.

Dalším zkoumáním prošlo i obyvatelstvo žijící v různých velikostních skupinách obcí. Analýza ukázala, že nejméně věřících je ve větších městech, míra religiozity postupně klesá se zvětšující se velikostí obcí. Výjimkou v tomto jevu je Brno, které se v míře religiozity projevuje jako město s počtem obyvatel 4 999 – 9 999. Nejvyšší počet věřících žije v malých obcích o velikosti do 199 obyvatel. Při zkoumání míry religiozity ve vztahu s velikostními skupinami obcí se projevil i další fakt. Největší počet neuvedených odpovědí v otázce náboženské víry byl zjištěn právě v obcích do 199. Naopak nejméně neuvedených odpovědí týkající se otázky náboženského přesvědčení bylo zjištěno v obci od velikosti 50 000 a více.

V Jihomoravském kraji najdeme zastoupení především tradičních a nejběžnějších církví. Jak již bylo několikrát řečeno, nejvýznamnější postavení tu zastává, ostatně jako v celé České republice, Římskokatolická církev. Dále zde má nejsilnější zastoupení Českobratrská církev evangelická. Dalšími církvemi, které se na tomto území objevují, jsou například Československá husitská církev, Náboženská společnost Svědkové Jehovovi, počty příznivců těchto církví jsou ale již velmi nízké a ve většině případů jsou počty věřících v řádech desítek, maximálně stovek. Zvláštním náboženským hnutím je neregistrované hnutí Jedi. Jihomoravský kraj je kraj s nejvyšším počtem vyznavačů tohoto náboženského hnutí v celé České republice. Počet příznivců Jedi v některých případech značně převyšuje počty věřících v oficiálně uznaných a registrovaných církvích.

Religiozita Jihomoravského kraje jde shrnout v několika následujících bodech:

- Míra religiozity se zde výrazně neodlišuje, odlišnosti jsou minimální
- Jihomoravský kraj není výrazně ovlivněn západo-východním gradientem
- Venkovské oblasti vykazují vyšší míru religiozity
- V Jihomoravském kraji se hlásí k náboženské víře vyšší podíl žen než mužů

8. ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce byla analýza religiozní struktury obyvatelstva Jihomoravského kraje. Tento cíl byl splněn za pomoci dat Českého statistického úřadu. Tato data sloužila jako hlavní a jediný zdroj dat o náboženské struktuře České republiky, Jihomoravského kraje a nižších celků, okresů a ORP. Při analýze byly zjištěny změny, které se udály mezi Sčítáním v roce 2001 a Sčítáním 2011. Byl zde ve všech případech zaznamenán úbytek počtu věřících i míry religiozity. Údaje, které zveřejňuje Český statistický úřad, ale nemusí odpovídat reálné situaci náboženské struktury obyvatelstva v Jihomoravském kraji. V dotazníku při SLDB se stále víc obyvatel uchyluje k tomu, že nemusí zveřejnit svou odpověď na otázku týkající se náboženského vyznání. Počty obyvatel, kteří se takto rozhodnou, jsou tak vysoké, že by mohli ovlivnit náboženskou strukturu nejen v Jihomoravském kraji, ale i v České republice.

Při vypracovávání této bakalářské práce byly zodpovězeny stanovené hypotézy z úvodu. První hypotéza se týkala vyšší míře religiozity v menších obcích. Tato hypotéza se projevila jako pravdivá. Nejvyšší míra religiozity byla skutečně zjištěna v malých obcích do 199 obyvatel, výjimku opět tvořilo Brno, které se mírou religiozity chovalo jako město o velikosti 4 999 – 9 999 obyvatel. Míra religiozity klesala se zvyšující se velikostí měst.

Druhá hypotéza se potvrdila jen z části, počet věřícího obyvatelstva se mezi Sčítáními snížil až o polovinu. Tento úbytek ale není jen důsledkem sekularizace. Takto vysoký úbytek věřícího obyvatelstva je způsoben mnoha faktory. Jedním z nich je, že stále vyšší počet obyvatelstva využívá možnosti neodpovídat na otázku týkající se náboženského vyznání. Tento důvod je pravděpodobně nejvýznamnějším faktorem, který negativně ovlivňuje náboženskou strukturu.

Třetí hypotéza se také jen z části potvrdila. Velké tradiční církve, jako je například Římskokatolická církev skutečně zaznamenali pokles. Tento pokles byl až 50 % věřícího obyvatelstva. Také Českobratrská církev evangelická zaznamenala mezi Sčítáními 2001 a 2011 značný úbytek. Tento pokles u silných velkých církví se ale neprojevil navýšením počtu věřících u menších církví. V Jihomoravském kraji byl zaznamenán úbytek věřících velkých církví, u malých se tento jev projevil pouze stagnací nebo mírným úbytkem počtu věřících obyvatel.

Na závěr je nutné říct, že rozsah práce neumožnil podrobnější analýzu náboženské struktury obyvatel Jihomoravského kraje, není to možné i z důvodu nedostatečnosti a

neúplnosti dat Českého statistického úřadu a nemožnost porovnání. Kvůli metodickým změnám výzkumu Českého statistického úřadu je velice obtížné porovnávat mezi sebou údaje týkající se náboženské struktury při Sčítání v roce 2001 a Sčítání 2011. I přesto je možné říci, že je práce přínosem při analýze struktury obyvatelstva Jihomoravského kraje z hlediska náboženství.

SEZNAM LITERATURY

Citovaná literatura

a.v., E. c. (nedatováno). *Evangelická církev augsburského vyznání*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.ecav.cz/>

Adventisti. (nedatováno). *Církev adventistů sedmého dne*. Načteno z <http://www.adventisti.cz/>

Baptisté. (nedatováno). *Bratrská jednota baptistů*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.bjb.cz/>

bratrská, C. (nedatováno). *Církev bratrská*. Získáno 15. 1 2014, z <http://cbbrno.webnode.cz/>

bratrská, J. (nedatováno). *Jednota bratrská*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.jbcr.info/>

Brně, K. s. (nedatováno). *Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013*. Získáno 3.. 1. 2014, z [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/3E00369963/\\$File/64101113.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/3E00369963/$File/64101113.pdf)

církev, A. (nedatováno). *Apoštolská církev*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.apostolskacirkev.cz/>

církev, N. (nedatováno). *Novoapostolská církev*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.nak.cz/vira/>

ČSÚ 2012a, B. (nedatováno). *Demografický vývoj v Jihomoravském kraji v roce 2012*. Získáno 11. 2 2014, z http://www.brno.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/demograficky_vyvoj_v_jihomoravskem_kraji_v_roce_2012

ČSÚ2012b. (nedatováno). *Obyvatelstvo podle náboženské víry*. Získáno 15. 1 2014, z http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30562&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1ulhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxlGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89

ČSÚ2012c. (nedatováno). *SLDB 2011 Náboženská víra v Jihomoravském kraji*. Získáno 11. 2 2014, z http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/sldb_2011_nabozenska_vira_v_jihomoravskem_kraji

ČSÚ2012d. (nedatováno). *Obyvatelstvo podle náboženské víry podle okresů-Jihomoravský kraj*. Získáno 20. 3 2014, z http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30562&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPPU-DUBS9bUX6NVQHN_8CaTVGN30VCITCI_CKsZNP51oNForHZZTJx0cFVdwfH_gnjL3B1Mu7Ojnprog7e5N7cc3NOzrmzd5CyFJZO-JQruTiOFINnY5snkvzy-LRy8FyBsg71KOZDnR-JODWhJsZpml3jaFgk2zswr-Z5FWcLuyG

ČSÚ2012d. (nedatováno). *Obyvatelstvo podle věku a náboženské víry*. Získáno 20. 3 2014, z http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30719&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1ulhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxlGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89

ČSÚ2012e. (nedatováno). *Obyvatelstvo podle náboženské víry v okresech*. Získáno 20. 3 2014, z http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30562&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1ulhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxlGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89

Demjančuková, D. (1995). *Religionistika*. Plzeň: Západočeská univerzita, s. 115.

Eliade, M. C. (2001). *Slovník náboženství*. Praha: Kosmas, s.318.

Enroth, R. a. (1995). *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat domů, s. 179.

evangelická, Č. c. (nedatováno). *Česká církev evangelická*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.e-cirkev.cz/>

Frankiel, S. (1996). *Křesťanství: cesta spásy*. Praha: Prostor, s. 189.

Franzen, A. (1995). *Malé církevní dějiny*. Praha: Čeké katolické nakladatelství Zvon, s. 358.

Funke, K. a. (1994). *Malý slovník sekt*. Kostelní Vydří, s. 143.

Hamplová, D. (2000). *Šetření ISSP 1998 - Náboženství*. Sociologický časopis 36.

Hanuš, J. (1999). *Pozvání ke studiu církevních dějin*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 159.

Havlíček, T. (2007). *Pravoslavlí v Česku*. Geografické rozhledy,16,5, s. 24-25.

Heller, J., Mrázek, M. (1988). *Nástin religionistiky: uvedení do vědy o náboženstvích*. Praha: Kalich, s.316.

Horyna, B. (1994). *Úvod do religionistiky*. Praha: Oikymen, s. 131.

Hrabal, F. R. *Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností*.

Hrabal, F. R. (1998). *Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností*. Bratislava: Cad Press, s. 516.

Jehovisti. (nedatováno). *Náboženská skupina Svědkové Jehovovi*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.jw.org/cs/>

Kalibová, K. P. (2009). *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Slon, s. 241.

Klufová, R. (2008). *Základy demografie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, s. 205.

Kubeš, J. (2011). *Úvod do studia geografie II. - teoretická část*. České Budějovice: Studijní text k předmětu UDG22.

Kučera, M. (1991). *Náboženské vyznánív obsahu sčítání lidu 1991*. Demografie, 33, 1, s. 60-63.

Lužný, D. (1997). *Nová náboženská hnutí*. Brno: Masarykova univerzita, s.181.

- Matlovič, R. (2001). *Geografie religii*. Prešov: Prešovská univerzita, s. 375.
- Matlovič, R. (1997). *Vývinové tendencie geografie religii*. Geografický časopis, 49, 3-4, s. 321-341.
- metodistická, E. c. (nedatováno). *Evangelická církev metodistická*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.umc.cz/>
- MKČR. (nedatováno). *Ministerstvo kultury České republiky*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.mkcr.cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/>
- Morávková. (2004). *Metodologie zjišťování náboženského vyznání při Sčítání lidu, domů a bytů 2001*. Demografie, 46,2, s. 116-120.
- Mormoni. (nedatováno). *Církev Ježíše Krista posledních svatých dnů*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.cirkev-jezise-krista.cz/>
- Pavlík, Z. K. (2005). *Mnohojazyčný demografický slovník*. Praha: Česká demografická společnost, s. 182.
- Pavlík, Z. R. (1986). *Základy demografie*. Praha: Academia, s. 732.
- Pišťora, L. (1993). *Územní rozložení religiozity v České a Slovenské republice*. Demografie, 35, 1, s. 173-179.
- Pravoslavná. (nedatováno). *Pravoslavná církev v českých zemích*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.pravoslavnacirkev.cz/>
- Ratzinger, J. (1991). *Úvod do křesťanství*. Praha: Kosmas, s. 285.
- Roubíček. (1997). *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia, s. 348.
- Říčan, R. M. (2008). *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich, s. 415.
- Slovoživota. (nedatováno). *Církev Nová naděje*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.nova-nadeje.cz/>
- společnost, K. (nedatováno). *Církev křesťanská společenství*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.kaes.cz/uvod.htm>
- Srb, A. A. (1994). *Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky k 3.3.1991*. Demografie, 36, 3, s. 181-188.
- Srb, V. (1997). *Náboženské vyznání a demografické, sociálně-ekonomické a kulturní charakteristiky obyvatelstva*. Demografie, 39, 3, s. 191-202.
- Šoltéz, Š. (1990). *Dějiny křesťanské církve*. Praha: Kalich, s.158.
- T., H. (2007). *Pravosláví v Česku*. 16, 5, : Geografické rozhledy, s. 24-25.
- Toušek, V. V. (2008). *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. 411.

unitářů, N. s. (nedatováno). *Náboženská společnost českých unitářů*. Získáno 15. 1 2014, z <http://www.unitaria.cz/>

Vojtíšek, Z. (2004). *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice*. Praha: Portál, s. 440.

Vystoupil, J. T. (2004). *Základy demografie*. Brno: Masarykova univerzita, s. 150.

vyznání, L. e. (nedatováno). *Luterská evangelická církev a.v.* Získáno 15. 1 2014, z http://cs.wikipedia.org/wiki/Lutersk%C3%A1_evangelick%C3%A1_c%C3%ADrkev_a._v._v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice

SEZNAM PŘÍLOH

Seznam grafů:

Graf 1 Struktura obyvatelstva Jihomoravského kraje podle víry v letech 1991, 2001, 2011	25
Graf 2 Míra religiozity v Jihomoravském kraji v letech 2001, 2011	26
Graf 3 Podíl věřících v Jihomoravském kraji podle věkových skupin	28
Graf 4 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle náboženské víry a velikostních skupin obcí	29
Graf 5 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Římskokatolické církvi podle SLDB 2001	31
Graf 6 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Římskokatolické církvi podle SLDB 2011	32
Graf 7 Náboženská struktura obyvatel Jihomoravského kraje v roce 2001	33
Graf 8 Náboženská struktura obyvatel Jihomoravského kraje v roce 2011	33
Graf 9 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Českobratrské církvi evangelické podle SLDB 2001	36
Graf 10 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Českobratrské církvi evangelické podle SLDB 2011	36
Graf 11 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Československé církvi husitské podle SLDB 2001	38
Graf 12 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle okresů hlásící se k Československé církvi husitské podle SLDB 2011	39

Seznam tabulek:

Tabulka 1 Vybrané demografické údaje Jihomoravského kraje	15
Tabulka 2 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle víry a pohlaví	27
Tabulka 3 Obyvatelstvo Jihomoravského kraje podle věkových skupin	27

Seznam příloh:

Příloha 1 Podíl věřících v okresech Jihomoravského kraje v roce 2001	50
Příloha 2 Podíl věřících v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011	46
Příloha 3 Míra religiozity v okresech Jihomoravského kraje za rok 2001 a 2011	51
Příloha 4 Míra religiozity v okresech Jihomoravského kraje a krajích ČR v roce 2011	52

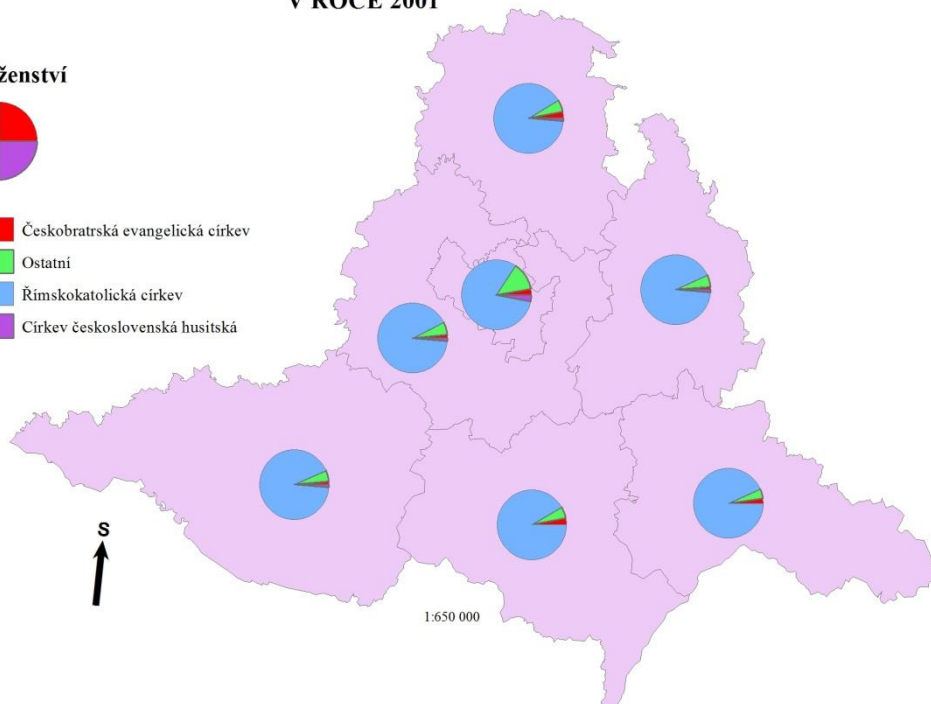
Příloha 1 Podíl věřících v okresech Jihomoravského kraje v roce 2001

PODÍL VĚŘÍCÍCH V OKRESECH JIHMORAVSKÉHO KRAJE V ROCE 2001

Náboženství

- Českobratrská evangelická církev
- Ostatní
- Římskokatolická církev
- Církev československá husitská

VRÁNOVÁ Michaela, České Budějovice, 24. dubna 2013, ArcGIS, S-JTSK Krovak East North

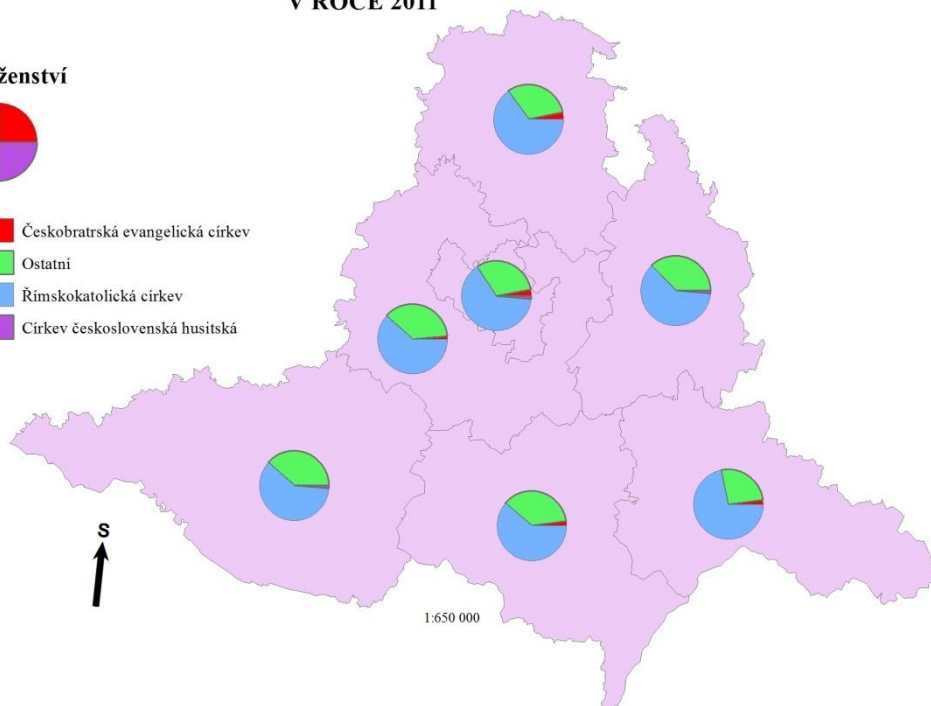
Příloha 2 Podíl věřících v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011

PODÍL VĚŘÍCÍCH V OKRESECH JIHMORAVSKÉHO KRAJE V ROCE 2011

Náboženství

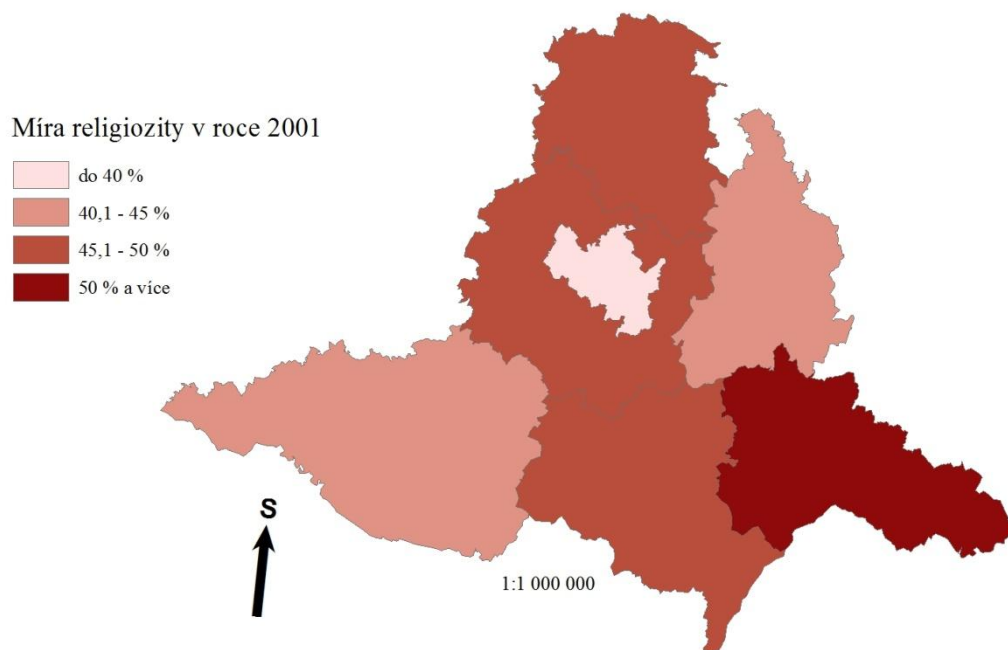
- Českobratrská evangelická církev
- Ostatní
- Římskokatolická církev
- Církev československá husitská

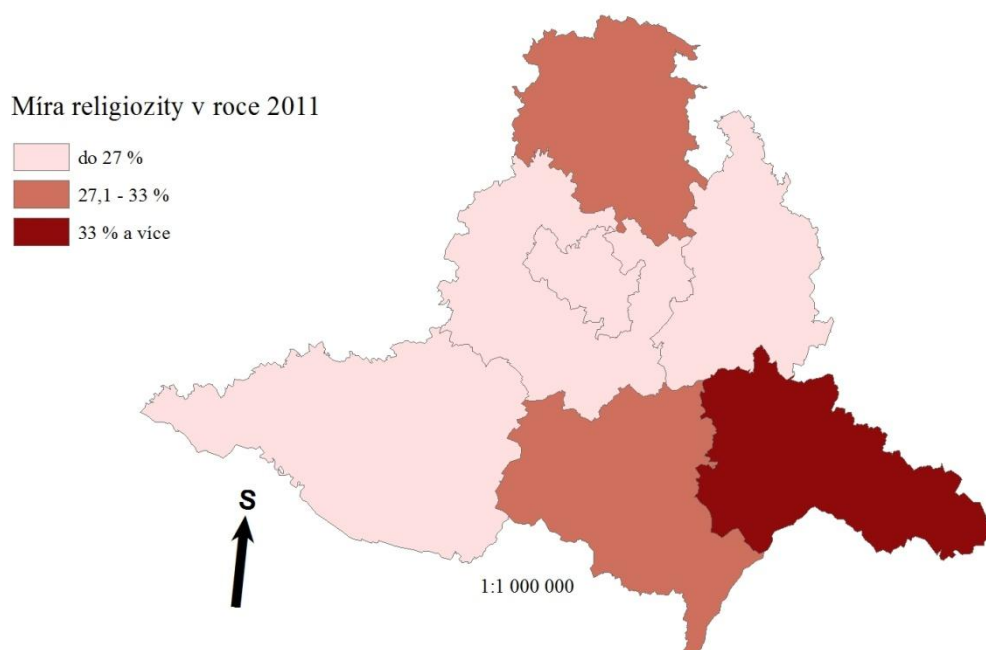
VRÁNOVÁ Michaela, České Budějovice, 24. dubna 2013, ArcGIS, S-JTSK Krovak East North

Příloha 3 Míra religiozity v okresech Jihomoravského kraje za rok 2001 a 2011

**MÍRA RELIGIOZITY V OKRESECH JIHMORAVSKÉHO KRAJE
V ROCE 2001**

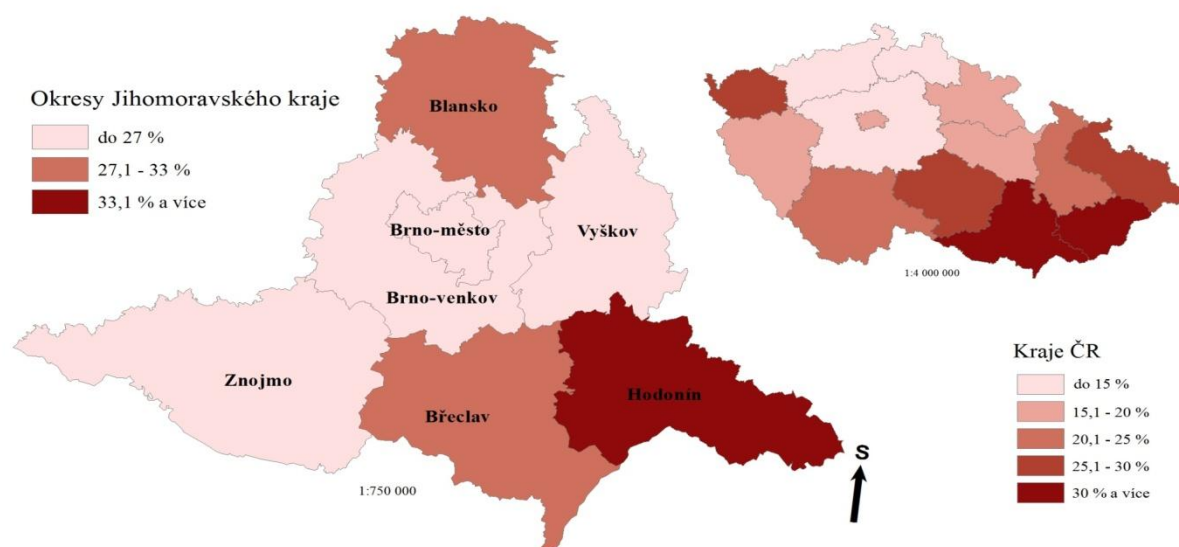
**MÍRA RELIGIOZITY V OKRESECH JIHMORAVSKÉHO KRAJE
V ROCE 2011**

VRÁNOVÁ Michaela, České Budějovice, 24. dubna 2013, ArcGIS, S-JTSK Krovak East North

Příloha 4 Míra religiozity v okresech Jihomoravského kraje a krajích ČR v roce 2011

MÍRA RELIGIOZITY V OKRESECH JIHMORAVSKÉHO KRAJE A V KRAJÍCH ČR V ROCE 2011

VRÁNOVÁ Michaela, České Budějovice, 24. dubna 2013, ArcGIS, S-JTSK Krovak East North